

JAAMACADDA GÖTEBORG
KULLIYADDA AFAFKA IYO SUUGAANTA
P.O.B. 200 • 405 30 GÖTEBORG • ISWIIDHAN

CILMIERAYEEDKA,
QAAMUUSABUURISTA IYO
CILMIMACNEEDKA

AMA
LEKSIKOOLOJIGA, LEKSIKOOGARAFIGA IYO
SEMAANTIGISKA

AFKA SOOMAALIGA

Morgan Nilsson

16.09.2023

Inspirational reading

Lieber. Introducing morphology, Chapter 1-2.

Obligatory readings

N.N. 2013. Vad betyder orden? i boken *Språket, människan och världen*, 208-222. Lund: Studentlitteratur.

Yule. 2020. Semantics, in his book *The study of language*, pp. 129-140. Cambridge: Cambridge University Press.

What is Semantics (and Pragmatics)? (5 min.) | Aze

<https://youtu.be/SyFoFsuUNZk>

Homonyms, homographs and homophones (7 min.) | Aze

<https://youtu.be/c6K6DZjkHT8>

Homophony, Synonymy, Polysemy (11 min.) | Aze

<https://youtu.be/YrSOOj0BL8U>

Antonyms (8 min.) | Aze

<https://youtu.be/lTLe2bZFxYA>

Lexical Semantics (13 min.) | Evan Ashworth

https://www.youtube.com/watch?v=e_3h0fB8Rhg

Intro to Semantics and Pragmatics (23 min.) | Language

<https://youtu.be/PpzqldQghrA>

Semantics: Intro to linguistics (21 min.) | Aaron

<https://youtu.be/ycWDuU5eYv0>

Kort sammanfattning: Universität Duisburg Essen:

https://www.uni-due.de/SHE/REV_SemanticsPragmatics.htm

Enström, Ingegerd. 2010. Ordens värld: svenska ord - struktur och inläring. Stockholm: Hallgren & Fallgren.

Kapitel 9. Ordkombinationer, sid. 67--79.

Stasiuk, Oleksandr S. 2019. *Svensk lexikologi*. Kyjiv: Natsionalnyj universytet.

Kapitel 1, sid. 6--15. Ordbildning

Kap. 2, sid. 16--26. Semantik

Kap. 3, sid. 27-29.

Kapitel 4, sid. 35—42, Fraseologi

Kapitel 5, sid. 43--56. Lexikografi.

Malmgren. 1994. *Lexikologi*. Sid. 18-20.

Pavlík, Radoslav. 2017. *A textbook of English lexicology I*. Bratislava: Z-F Lingua.

Chapters 1--3, pp. 5--25. Lexicology

Chapters 4--6, pp. 28--72. Word Formation

Chapter 7, pp. 73--90. Semantics

Pavlík, Radoslav. 2018. *A textbook of English lexicology II*. Bratislava: Z-F Lingua.

Chapter 4, pp. 55—66, Syntagmatic relations among words

sidorna 67-98

Svensén, Bo. *Handbok i lexikografi*. Stockholm: Norstedts Akademiska Förlag.

Sid. 1—13, Utgångspunkter

Sid. 208-213, 234-237, 239-245, 258-266.

Sid. 266-277, 290-295, Ordförklaringar.

Sid. 346-351, Språkprov.

Sid. 423-424, 429-433.

Nilsson, Henrik. 2014. Terminologi för "dummies". Föredrag på SLU:s språkdag, 13 oktober.

SPRI. 1999. *Metoder och principer i terminologiarbetet*. Stockholm: Hälso- och sjukvårdens utvecklingsinstitut. Särskilt sidorna 5--20.

Definitioner (s. 12-13)

Att skriva definitioner (s. 16-18)

Hjortén & Holmér. 2023. Red ut begreppen: Om fackspråk och terminologi. Presentation.

Other useful readings

Kirkness, Alan. 2004. Lexicography. In Davies, Alan & Catherine Elder (eds.), *The handbook of applied linguistics*, 54-81. Oxford: Blackwell.

Stachurská, Anna. 2022. Selected aspects of lexicography: a diachronic approach. Trnava: Pedagogická fakulta Trnavskej univerzity.

Suonuuti, Heidi. 2004. *Terminologiguident: en introduktion till terminologiarbete i teori och praktik*. Stockholm: Terminologisentrum TNC. Särskilt sidorna 14-29.

Nuopponen, Anita & Nina Pilke. 2010. *Ordning och reda: terminologilära i teori och praktik*. Stockholm: Norstedts. Särskilt sidorna 17-31, 49-57.

Pavlík, Radoslav. 2014. *Idiomatic multiword expressions: a practical guide to idiomatic language*. Bratislava: Z-F Lingua.

Margret E. Winters. 2020. Lexical change. In her book *Historical linguistics*. John Benjamins. (UB GU 400 21/49)

Dahllöf, Mats. 1999. Språklig betydelse.

<https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:uu:diva-60547>

Hudson, Grover. Semantics & Word formation & Lexicon. In his book *Essential introductory linguistics*.

Jackson, Howard. 2002. *Lexicography: an introduction*. London/New York: Routledge.

Johansson, Mats & Satu Manninen. *English linguistics*. (UB GU 400 12/111)

Kontrastiv lexikologi i praktiken. Studentlitteratur

Kroeger. 2005. *Analyzing grammar*.

Ch. 1 (grammatical form), Ch. 2 (word structure), Ch 13 (derivational morphology), Ch 16 (non-linear morphology)

Available as e-book through our university library.

Malmgren, Sven-Göran. 1994. *Svensk lexikologi: ord, ordbildning, ordböcker och orddatabaser*. Lund: Studentlitteratur.

Raag, Raimo. 2001. *Estniska ord: Inledning till estnisk lexikologi och lexikografi*. Uppsala: Finsk-ugriska institutionen.

Viberg, Åke. Studier i kontrastiv lexikologi. 2. Åke Viberg: En typologisk undersökning av perceptionsverben som ett. semantiskt

Contents

Inspirational reading	149
Obligatory readings	149
Other useful readings	151
Contents	152
Unit 1 - Lexicology	160
1.2 synkron/diakron	160
1.3 ord	160
2.4 Grammatiska ord	162
1.5 olika betydelser	163
2.6 Abstraktion	164
Grupp 2	164
Grupp 3	165
Grupp 4	166
Grupp 1	166
2.7 Morfem	170
Grupp 2	170
Grupp 3	170
Grupp 4	171
Grupp 1	171
2.8 Bas och ordbildningselement	171
Grupp 2	172
Grupp 3	172
Grupp 4	173
Grupp 1	173
Unit 2 – Semantics: What is meaning?	174
1. Key concepts	174
1.1 Typer av betydelse	176
2 Semantiska särdrag / Semantic features	177

1.3 Semantiska roller / Semantic roles.	178
1.4 Lexikala relationer / Lexical relations.....	181
1.5 Kollokationer / Collocations.	184
1.6 Ordets två sidor.	185
1.7 Prototyp.	186
1.8 Idiom & metafor.	187
1.9 Deixis.....	191
1. Questions, Exercises & Assignments.....	192
Unit 3 – Word formation	194
250.03 - Ordbildnig.....	194
Fråga 1 - avledning med prefix	194
Fråga 2 – avledning med suffix, byte av ordklass	195
Fråga 3 – avledning med suffix, samma ordklass.....	196
Fråga 4 – semi-affix / affixoid	197
Fråga 5 – sammansättningar, enkla - komplexa	199
Fråga 6 – sammansättningar, mono-/poly-formativa.....	199
Fråga 7 – komplexa mono-formativa sammansättningar.....	201
Fråga 8 – sammansättningar, koordinativa / subordinativa	201
Fråga 9 – sammansättningar, endocentriska/exocentriska	202
Fråga 10 – sammansättningar, transperenta/metaforiska	203
Fråga 11 – konversion mellan ordklasser	204
Fråga 12 - förkortning.....	205
Fråga 13 - blending.....	206
Fråga 14 - reduplikation.....	207
Fråga 15 - ellips.....	208
Fråga 16 – ordbildning genom ljudväxling.....	209
Fråga 17 - eponymi.....	209
Fråga 18 – ordbildning genom ändring av ton.....	211
Fråga 19 - ljudsymbolism.....	211
Word manufacturing	212

Unit 4 - Lexicography: What's (in) a dictionary?	214
Arbetsuppgifter	216
Olika typer av ordböcker	217
GACAN	223
250.04 - Arbetsuppgifter inför lektionen	227
Fråga 1.....	227
Grupp 2	227
Grupp 4	227
Grupp 3	227
Grupp 1	227
Fråga 2.....	227
Grupp 2	228
Grupp 4	229
Grupp 3	229
Grupp 1	230
Fråga 3.....	230
Grupp 2	230
Grupp 4	231
Grupp 3	231
Grupp 1	232
Fråga 4.....	232
Grupp 2	232
Grupp 4	233
Grupp 3	234
Grupp 1	234
Fråga 5.....	234
Grupp 2	235
Grupp 4	236
Grupp 3	236
Grupp 1	237

Fråga 6	238
Grupp 2	238
Grupp 4	238
Grupp 3	239
Grupp 1	239
Unit 5 – Terminology: What’s a term?	240
250.05 - Arbetsuppgifter	241
Fråga 1	241
Grupp 3	241
Grupp 2	241
Grupp 1	241
Grupp 4	241
Fråga 2	242
Grupp 3	242
Grupp 2	242
Grupp 1	242
Grupp 4	242
Fråga 3	242
Grupp 3	243
Grupp 2	243
Grupp 1	244
Grupp 4	244
Fråga 4	244
Grupp 3	244
Grupp 2	244
AJA	245
Grupp 4	245
adke, dareere, hoor.....	245
Fråga 5	245
Grupp 3	245

Grupp 3	245
Grupp 2	246
Grupp 1	246
Grupp 4	246
Fråga 6	246
Grupp 1	246
Grupp 3	246
Grupp 2	247
Grupp 1	247
Grupp 4	247
Fråga 7	247
Grupp 3	247
Grupp 2	247
Grupp 1	247
Grupp 4	248
Fråga 8	248
Grupp 3	248
Grupp 2	248
Grupp 1	248
Grupp 4	248
Fråga 9	248
Grupp 3	249
Grupp 2	249
Grupp 1	250
Grupp 4	250
Fråga 10	251
Grupp 3	251
Grupp 2	251
Grupp 4	252
Unit 6 – Fraseologi / Multi-word units	252

250.06 - Arbetsuppgifter inför lektionen.....	253
Fråga 1.....	253
Grupp 4.....	253
Grupp 1.....	253
Grupp 3.....	253
Fråga 2.....	254
Grupp 4.....	254
Grupp 1.....	254
Grupp 3.....	254
Fråga 3.....	255
Grupp 4.....	255
Grupp 1.....	255
Grupp 3.....	255
Fråga 4.....	255
Grupp 4.....	256
Grupp 3.....	256
Grupp 1.....	256
Fråga 5.....	256
Grupp 4.....	256
Grupp 1.....	256
Grupp 3.....	256
Fråga 6.....	257
Grupp 4.....	257
Grupp 1.....	257
Grupp 3.....	257
Fråga 7.....	257
Grupp 4.....	258
Grupp 1.....	258
Grupp 3.....	258
Fråga 8.....	258

Grupp 4	258
Grupp 1	260
Grupp 3	261
Fråga 9.....	262
Grupp 4	262
Grupp 1	262
Grupp 3	263
Fråga 10.....	263
Grupp 4	263
Grupp 1	264
Grupp 3	265
Unit 7 – Somali Monolingual Dictionaries Somaliska enspråkiga ordböcker	267
Arbetsuppgifter	277
Unit 8 – Polysemous words – Ord med flera betydelser	279
Unit 9 – Collocations – Words and their best friends	280
Arbetsuppgifter 9	280
9.1 Kollokationer med <i>dheer</i>	280
9.2 Kollokationer med <i>cad</i>	280
Synonymer	280
Unit 10 – Composing dictionary entries	282
Unit 11 – ”Tracking down” terminology	283
Unit 12 – Working in a database	284
Unit 13 – Somali word formation.....	285
Unit 14 – Markeringar, Stratification of the vocabulary	286
Stylistics	286
Unit 15 – Bilingual dictionaries	288
>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>	289
SOL102. Ordförråd och semantik	289
Semantik Cilmimacneedka	290
Synonymer Sammi	291

Antonymer Motsatser Lidad	292
Hyperonymer och hyponymer	292
Förhållandet mellan ordets form och betydelse	293
Homonymer	294
Homografer	294
Homofoner	295
Etymologi – ordens ursprung	295
Egennamn blir till vanliga ord	299
SOL102. Lexikala hjälpmedel	1
Olika typer av ordböcker	3
Ordbokens struktur	15
SOL102. Ordförrådets moderna utveckling	25
Språket vid myndigheterna efter 1972	27
Standardisering av ortografin och ordförrådet	29
De fyra strategierna	31
1. Ovanliga ord med ny betydelse	31
2. Ord med en smalare betydelse	31
3. Lånord	32
4. Nybildningar	34
SÄRSKILT VIKTIGA TYPER AV BILDNINGAR MED SUFFIX	35
Särskilda fall	40
Flera ord för samma sak	41
Lånordens öde	42
SOL102. Terminologi	46
Terminologi & språkvård	50
Utveckling av terminologi på somaliska	53
Referenser	55

Unit 1 - Lexicology

What is lexicology?

Lexikologin är studiet av ordförrådet, ordens bildning, betydelse, och möjligheter att kombineras med varandra.

Subfields or “sister fields”:

Semantics

Onomasiology takes meaning as the point of departure and studies how that meaning is expressed by words, i.e., what words are used to express a certain meaning.

Semasiology takes words as the point of departure and studies their meaning.

Etymology

Word formation

Lexicography

What is a word?

1.2 synkron/diakron

Vad är skillnaden mellan en synkron och en diakron analys av ett ords betydelse?

En synkron analys fokuserar på att studera ett ords betydelse på en viss tidpunkt, medan diakron analys undersöker hur ords betydelse har förändrats över tid.

hur ett ords betydelse har förändrats över tid, *kormeere?*, *toobin* sugkopp, kon

Diakron analyserar ursprung och förändring av ett ords form och betydelse.

qalin: från arabiska ord قلم qalam

1.3 ord

3 ortografiska orden *gacan*, *gacanta*, *gacanka*.

4 fonologiska ord : *gácan*, *gacán*, *gácanka*, *gacánta*

Två lexem eller lexikaliska ord:

gácan, gácanka = 1 lexikaliskt ord / lexem

gacán, gacánta = 1 lexikaliskt ord / lexem

Hur många semem eller semantiska ord representerar de?

Lexikala ord är abstraktioner som består av en grupp variantformer.

Gacan, gacanta, gacmo, gacmaha. (gacmooyin) = 1 lexikaliskt ord / lexem

gacanka, gacammo (gacanno, gacmayaal) = 1 lexikaliskt ord / lexem

Semem eller semantiskt ord kan ha olika relaterade eller orelaterade betydelser,

Gacan(ta)= en arm

Gacan(ka)= en vik, ex Adenviken (gacanka cadmeed)

Gacan(ka)= elefantens snabel

fyra olika fonologisk ljudstrukturer(se nedan).

Gacan --> ob.form(hand)

Gacan(ta)--> bestämd form(handen)

Gácan--> ob.form (vik eller bäck)

Gácan(ka)--> b.form (vik eller bäck)

Vad avgör antal fonologiska ord?

Lexikaliska ord är ord som som har samma böjningsformer

Gacan, gacan-ta, gacmo, gacmaha,

Gacan --> gacan-ka, gacammo, gacammada

De representerar fyra (om man räknar det suprasegmentella) fonologiska ord.

gácan, gácanka, gacán, gacánta,

Två lexikala ord, *gacan* (m) ‘vik, gulf’ och *gacan* (f) ‘hand’.

c) Semem, Sematiska ord

gacan:

gacan -ka

- vik, gulf
- snabel
- kanal
- walkie talkie
- radie

gacan -ta

- arm
- hjälp, assistans
- handtag
- klase (m./f.)

gacan + ord/morfem (**sammansatta ord eller fras**)

- *gacan moos* ‘**bunt** av bananer’ **klase**
- *gacan + siin*,
- *gacan qabasho* ‘**hjälp**’
- *gacmogashi* ‘vantar’
- *gacanqaad* ‘slå, att hälsa’
- *gacan ka hadal* ‘att slå, skojbråk’
- *gacan saaris, gacan dhiib gacan dhaaf, gacan taag,*
- *gacmo furan* ‘öppna arm’, *gacan furan* ‘generös’ *gacan adayg* ‘snål’
- *gacan bidixayn* ‘särbehandla på ett negativt sätt’

2.4 Grammatiska ord

Representerar det ortografiska ordet *hadal* ett eller flera grammatiska ord? Förklara med exempel.

Eftersom ordet tillhör en viss grammatisk klass (substantiv) och olika ordklasser representerar olika grammatiska ord.

hadal = 2 två grammatiska ord, ett verb, ett substantiv

Ex. Hadal, Hadalka, hadallo, (subst.) = 3 grammatiska ord = 1 lexem / lexikaliskt ord

hadal, hadla, hadlay, hadashey, hadli (verb) = 5 grammatiska ord = 1 lexem / lexikaliskt ord

***Hadal* är verb samtidigt som den kan vara substantiv.**

Hadalka jooji. Det är Substantiv som kan böjas i numerus och genus, t.ex. *hadalka*, *hadallo*, *hadallada*.

U *hadal* si quman. Verb den kan böjas i tempus, modus, numerus, genus osv. t.ex. *hadashay*, *hadlay*, *hadleen*, *hadlayaa*.

1.5 olika betydelser

Hur många olika betydelser har orden *il*, *lug* och *madax*? Förklara med exempel.

madax= qaybta sare ee noolaha (huvud), ex. mas madaxaa laga dilaa.

madax=madaxa shay (objekt), ex. mindida madaxeeda ha qaban way afeysantahaye.

madax=madaxa qaybta (officer), ex. madaxa waaxda shaqaalaha baa ninkaan loo maanta magacaabay.

Madax=huvud (på människor och djur) ---> Madaxa ayaa xanuunaya. Qaybta madaxa iga sii hilibka.

Madax=chef ---> Madaxa Hay'adda Socdaalka ayaa isoo wacay.

Madax=toppen på saker ---> Madaxa yaambada ayaa iga jabtay.

il, isha, indho, indhaha // il, isha, ilo, ilaha - två olika lexem – böjs olika

il =öga --->Axmed waxaa xanuuneysa il.

il: **onda ögat**

il = isha noolaha (ögonen), ex. isha baa xanuunaysa wiilkaan yari.

il= Xigasho (källor av text), ex. dhowr ilood baan ka soo xigtay qoraalkan.

il= il biyood (källor av vatten), ex. waxaa ishaas burqanaysa la yiraahdaa biyo kulule.

il = källa/ursprung --->Warbixintaan waxaa laga helay ilo kala duwan.

il= resurs ---> Ilaha dhaqaale waxay ugu yimaadeen dibadda.

Il : Öga, källa. Il baa i xanuunaysa, Isha biyaha ee Baydhabo,

il=källvatten --->Waxaan soo arkay ilo biyeed oo ay biyo ka burqanayaan.

il daran, ildarro, ilyar ilyartii

Lug= qaybta nooluhu uu ku socdo (ben), ex. waxa uu geelu ku socdaa afar lugood.

lug = ben ---> Lugta ayaa i xanuunaysa

lug = lug gaari (däck), dhawaaqa aad maqlaysid waa lug qaraxday.

lug = en del, halvlek, t.ex. lugta hore

lug = socod (gå), ex. Lugtu waa fiican tahay.

lug =involverad i --->Wuxuu ku lug lahaa dambiyadii dhacay.
lug buu ku lahaa hawsha.

lug= promenerar --->Waxaan lug ku soo maray Suuqa Xoolaha.

ciidanka lugta - infanteriet

lug= mat att äta lug i sii --->Hilibka lug ayaan ka cunaa. ???

lug: ben, hjul, att gå till fots (promenera).

lugeeyaa, verb

Lug: ett ben, promenera. inblandat. Dadku waxay leeyihiin labbo lugood, Waan lugaynayaa, Dambigaa lug buu ku leeyahay.

madax: Huvud, ledare

Madax: ett huvud, Ledningen. Madaxu waa meesha u sareysa ee jirka qofka, Madaxa hay'da waxbarashada.

2.6 Abstraktion

Vilket av orden i paren *far*, *finger* och *rati*, *kamel* representerar en högre grad av abstraktion? Ge ytterligare ett par exempel där svenska och somaliska ord skiljer sig i graden av abstraktion.

Grupp 2

Kamel, representerar en högre grad av abstraktion än rati . Ordet kamel representerar en hel kategori, medan rati är en viss typ av kamel.

Finger, far har samma betydelse och representerar samma grad av abstraktion på båda språken.

Exempel:

Guri och hus.

Hus är ett abstrakta ord som representerar en byggnad i allmänhet. Medan **guri** är en konkret ord som refererar till en specifik byggnad.

Gaadiid – transportmedel **hyperonym**

baabuur (bredare betydelse, mer abstrakt) – **hyponym**
bil (smalare betydelse, mer konkret)

Gaadiid är en högre grad av abstraktion (alla typer av transport medel) medan **bil** är ett specifik typ av transport.

men **baabuur** är en högre grad av abstraktion och **bil** mer konkret.

Djur och bisad **snarare hyponym - hyperonym**

Djur är en högre grad av abstraktion (alla djur) medan **bisad** representerar en viss typ av djur.

Biyo och **vatten**, representerar samma grad av abstraktion.

Grupp 3

Kamel och rati har inte samma betydelse, kamel representerar en högre grad av abstraktion. Rati är en kamelhane och kamel kan ungefär översättas till "geel".

Far= finger om man inte menar "far" som också betyder "skriftform" ---> samma grad av abstraktion

tå, finger (smalare betydelse, mera konkreta) – far (bredare betydelse, mera abstrakt)

kväll (mörka delen av dygnet innan man sover), natt (medan man sover) – habeen (mörka delen av dygnet)

khudaar (bredare) – frukt (smalare) fruuto (tufaax, liin, moos)

miro (smalare) – frukt (bredare)

miro (bredare) – bär (

Suul – tumme, stortå

Ko och sac ---> kor representerar en högre grad av abstraktion än sac. Sac=kossa

Xaafad och gata ---> Xaafad representerar en högre grad av abstraktion än gata.

del och helhet (meronymi) ???

holonym: xaafad, område cykel

meronym: waddo, gata sadel, hjul, styre, ekrar

Grupp 4

Rati har högre grad av abstraktion i somaliska jämfört med svenskans kamel. Rati är hyponym till geel, medan svenska ordet kamel är generisk och representerar alla typer av kameler. Somaliska nomaders relation till kamelen kräver att flera ord för kamel skapas. Svenskan har fler ord för baraf 'snö, is, hagel, slask' än somaliskan. Och andra sidan finns det många namn på regn på somaliska.

Grupp 1

Jir > xubin > gacan > far

Duunyo > dabjoog > geel > rati

Typen av snöfall och snöliknande nederbörd

När det snöar i samband med en kraftig vind har vi en **snö**

Snöby [[redigera](#) | [redigera wikitext](#)]

Kortvarig och ibland kraftig nederbörd av snö kallas för **snökanoner**. Typiskt för snöbyar är att de börjar och slutar

Kornsnö [[redigera](#) | [redigera wikitext](#)]

Kornsnö är nederbörd i form av mycket små, vita, spröda partiklar. För kornsnö är SG.

Isnålar [[redigera](#) | [redigera wikitext](#)]

Isnålar, även kallat *diamantstoff*, är nederbörd som faller fr

Hagel [[redigera](#) | [redigera wikitext](#)]

Huvudartikel: Hagel

Man brukar skilja på tre typer av hagel,^[4] se nedan.

Snöhagel [[redigera](#) | [redigera wikitext](#)]

Huvudartikel: Trindsnö

Snöhagel, eller trindsnö, är nederbörd som liknar kornsnö, snöhagel. Det är samma kod som för småhagel.

Småhagel [[redigera](#) | [redigera wikitext](#)]

Småhagel är hårda och runda iskorn som kan bli upp till 5

Ishagel [[redigera](#) | [redigera wikitext](#)]

Ishagel är partiklar av is som är större än 5 millimeter i diameter i samband med kraftig åska.

Typen av snötäcken

- [Dagsmeja](#)
- [Firn](#)
- [Klubbsnö](#)
- [Klibbsnö](#)
- [Konstsnö](#)
- [Kramsnö](#)
- [Nysnö](#)
- [Pulversnö](#)
- [Skare](#)
- [Snöslask \(slaskar\)](#)
- [Spårsnö](#)
- [Upplega](#)

Compiled by @azizfaarah | v1.0 (07-30-2021)

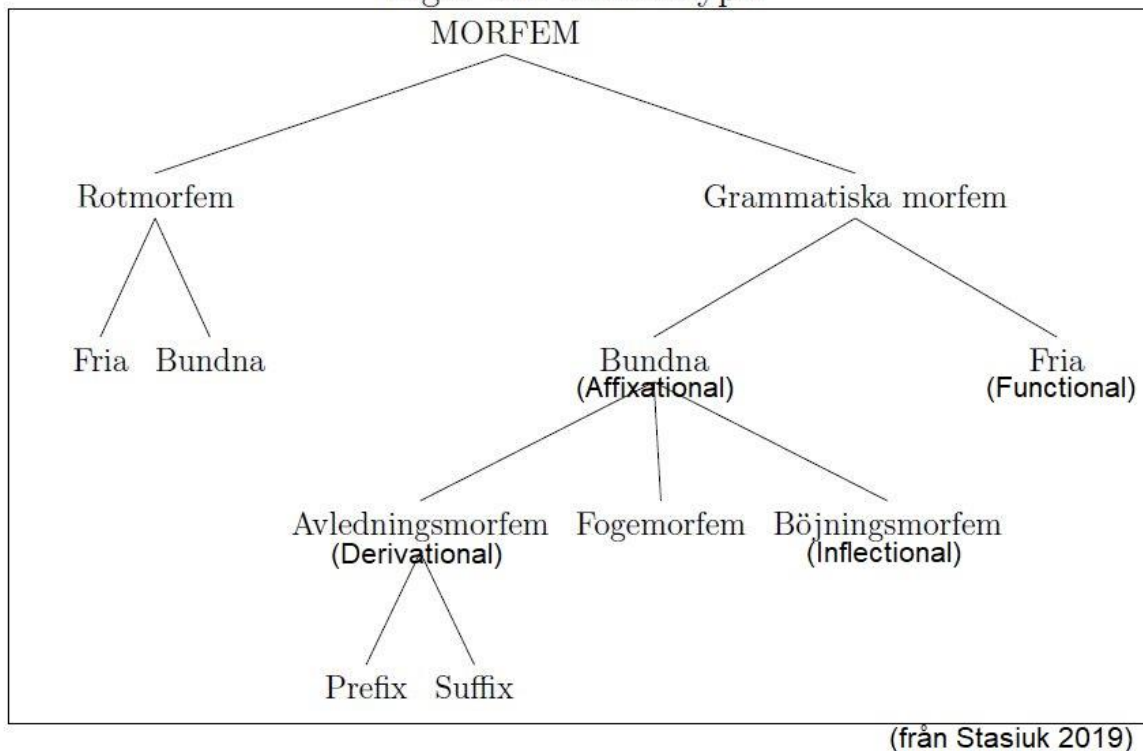
 MAGACYADA ROOBKA (SOMALI WORDS FOR RAIN) 					
amminla'	bariiso	biyamaris	caadgoror	cadcaddeys	cambaar
					
carraggoys	cawlikudhashay	ceelkageeye	cir	circaddaa	curdaalo
					
daalalli	daydo	daysimo	dhibic	diillin	doogsin
					
dulkahoor	fushade	gabaxle	garabcas	garbacad	gaxarbe
					
geeldooje	gudgude	gufacaale	habar-ari	hogo	jar
					
jid-dhiriqla	jir	jirdagooye	joogjoogle	kabalafuq	kablakac
					
kabrar	karar	kaxaan	mahiigaan	mashood	mawjiid
					
mayay	miiraale	mir	nugushi	quble	roobgaras
					
samoolad	sarkadhaban	sayn	shuux	tiix	toddob
					
toog	tumay	waqal	xagaayo	xays	ximir
					
Xilliyada (Seasons): gu' xagaa dayr jiilaal @azizfaarah 04-17-2022					

2.7 Morfem

Ge några somaliska exempel på

- fria morfem,
- bundna morfem,
- rotmorfem,
- böjningsmorfem,
- avledningsmorfem.

Figur 1.1: Morfemtyper

Grupp 2

- fria morfem, dhagax, bir, dab
- bundna morfem, farax-san, qurx-oon, kaltan, l (san, -oon och tan)
- rot morfem, qabeysanaya, lugeynaya (lug och qabeys är rotmorfem) **qubeeyaa**
- Böjningsmorfem, cunaa, cunayaa (aa och ayaa är böjningsmorfem)
- Avledningsmorfem. Qoraa, indhoo-le, (-le, och aa är avledningsmorfem) leh la'

indhoo-l

Grupp 3

- fria morfem ---> baabuur, darbi, dad

- b) bundna morfem ----> baabuur-ro, darbi-yo, dad-nimo (bundna morfem kan inte uppträda själva som självständiga beståndsdelar)
- c) rotmorfem -----> lug, rag, dab (rotform är kärnordet)
- d) böjningsmorfem ----> baabuur-ka, darbi-ga, ciyaar-ta, rag-ga (-ka, -ga, -ta) markerar bestämd form
- e) avledningsmorfem -----> Dad-nimo, rag-nimo , avledningsmorfemet står efter rotmorfemen, alltså en suffix i detta fall.

Grupp 4

- a. fria morfem *dhax, cun*,
- b. bundna morfem, fur-**e**, qoraal. hooyo-oyin, wiil-ka
- c. rotmorfem, *qor, war*,
- d. böjningsmorfem, caado-oyin, *far-o, aaba-yaal, wiil-k-u, albaab-ka,, alaab-ta, cun-ay-aa, cun-t-aa, cun-aan* *y-ah-ay, t-ah-ay, n-ah-ay, O-ah-ay* *waa-weyn*
- e. avledningsmorfem, fur-**e**, indho-ole, dhego-ole , lugo-ole , *is-tus, la-taliye, kal-kaaliy-e, kal-kaali-so*

Grupp 1

- a. Fria morfem, Nin, cad, cun
- b. Bundna morfem, **Ninweyn** cadcad, cunaaye.
- c. Rotmorfem, Qalinka, heesayaa. **???**
- d. Böjningsmorfem, Jooga, joogayaa, joogey. **??**
- e. Avledningsmorfem. Dheereeye, galabnimo. **??**

-o

aabb-e fur-e

bundna rotmorfem: hall-on, ling-on, olv-on, plomm-on

bundna grammatisk morfem: hooyoo-yin

2.8 Bas och ordbildningselement

Vad menas med bas och ordbildningselement i ett komplext ord?

Grupp 2

Bas i ett komplext ord är den delen av ordet som bär på dess huvudsakliga betydelse.

Ordbildningselement är de mindre delarna som läggs till basen för att skapa nya ord eller modifiera betydelsen.

Grupp 3

Bas är ordets grundbetydelse bärande del, medan ordbildningselement är den del som läggs till direkt efter bas ordet och därmed kan ordet få en ny betydelse än tidigare.

Bas ---> wareer

ordbildningselement ----> Madax=huvud

Madaxwareer=yrsel

madaxxanuun – bas: xanuun

madaxweyne – bas: madax

madaxkuti - ???

Är bas och ordbildningselement det Abdalla Mansour kallar ”Sal” och ”Nadooc” i hans grammatikbok? Eller var ”Nadooc” endast kopplat till verb?

nadooc = inflection = böjningsmorfem

”Nadooc, *flessione, inflection*. Habdhac sarfeed oo hawshiisu tahay in salka (falka ama magaca iwm.) la raaciyo kabayaal ama dhammadyo muujinaya tirada, caynta iyo qofka.” (Mansur & Puglielli, 1999: 296)

Sal, radice, root. Qaybta ereyga ee aan laga sii yarayn karin... (p. 299)

Sal ballaaran, base, base (stam?) e.g. mari, bare (p. 299)

mar, bar sal rot

mari, bare sal ballaaran ((bas (ordbildning))) - stam (böjning)

mari-yaa, mari-saa bare, bara-ha

Grupp 4

Bas består oftast av minst en rotmorfem (fri eller bunden), medan ordbildningselement i ett komplext ord kan vara en rotmorfem eller en avledningsaffix. Bas kan vara *simple* 'enkel', *derivational* 'avledning' eller *compound* 'sammansattord'.

bas + bildningselement -> komplext ord

the base should be a word!

aftahan är *simple* 'enkel' (rotmorfem+avledning)

aftahannimo *derivational* 'avledning' (rotmorfem+avledning+avledning)

xamar-weyn-e *compound* 'sammansattord' (rotmorfem+rotmorfem+avledning)

madax-weyn-e

hargeysa

xamar-ja-jab

Grupp 1

Ordbildning är en process för att bygga nya lexem och ett sätt att gå från ett mindre till ett mer komplext ord är sammansättning

Unit 2 – Semantics: What is meaning?

Read:

1. Key concepts

Olika typer av **fasta fraser**:

Idiom – kan inte förstås baserat på de ingående orden

lägga benen på ryggen

Liknelser –

hungrig som en varg

Talesätt – maahmaah

Blend word (lexical blend, portmanteau word) is a word formed, usually intentionally, by combining two words. At least one of the parts of a blend is not a complete morpheme, but instead a leftover word fragment.

smog < smoke and fog

motel < motor (motorist) + hotel

Blends formed by shortening established compounds can be considered clipped compounds.

romcom < romantic comedy

Contractions, on the other hand, are formed non-intentionally, from words whose sounds gradually drift together over time.

A compound preserves the stems of the original words.

starfish < star + fish

teleskopord

tefat < tekopp + fat

bankomat < bankautomat

flextid < flexibel arbetstid

hemester < hemma + semester

smog < smoke + fog

motel < motor hotel

brunch < breakfast + lunch

transponder < transmitter + responder

Kontamination är en grammatisk term för sammanblandning av synonyma eller besläktade uttryck. Exempelvis: "Han håller fanan brinnande", en blandning av uttrycken "håller fanan högt" och "håller facklan brinnande". I meningen "Avståndet mellan Göteborg till Stockholm", har uttrycken "Från Göteborg till Stockholm" och "Avståndet mellan Göteborg och Stockholm" lett till en kontaminering av det uttalade.

Andra exempel på vanliga kontamineringar:

"Ta självmord" ("Ta livet av sig" och "begå självmord")

"Han tillhör en av landslagets bästa spelare" ("Han tillhör" sammanblandas med "Han är en av")

"På grund av hälsoskäl" ("På grund av hälsan" sammanblandat med "av hälsoskäl"). Detta är även ett exempel på en tautologi.

"Ta tillvara på något" ("Ta vara på något" och "Ta något tillvara")

"Det spelar ingen betydelse" ("Det spelar ingen roll" och "Det har ingen betydelse")

Vad är:

Lika barn leka bäst. (talesätt)

Bakom lyckta dörrar, idag oftare *bakom stängda dörrar*, är ett idiom som betyder att (en del av) en rättegång inte är öppen för allmänheten, utan belagd med sekretess. Ordet *lyckta* förekommer i dag bara i denna enda fras och är släkte med engelskans *locked*.

1.1 Typer av betydelse.

Ett ords betydelse består av olika "delar" eller olika "typer" av betydelse. Hur? Varför?

Man kan skilja åt mellan ordens objektiva betydelse (referential meaning) och deras emotiva betydelse (emotive meaning).

Objektiva betydelse handlar om de basala komponenter som ord böcker använder för att beskriva ordet.

Emotiva betydelse är känslor och reaktioner som vissa individer associerar med samma ord.

Grupp 2

Semantik: bokstavlig betydelse

Pragmatik: enligt kontext och sammanhang.

Exempel om patienten ställer en fråga till doktorn genom att säga kan man bota psoriasis?

Man kan behandla tillståndet svarar läkaren. Detta påstående skulle kunna tolkas att man inte kan bota eller kan man både bota och behandla sjukdomen

Utöver det säger författarna i sin bok(2013:222) "semiotik", vilket betyder.

att ett tecken som har en semantisk betydelse för människor. exempelvis stopptecknet

Grupp 4

Ord har oftast en faktisk betydelse. Men den kan också ha en utvidgad betydelse som förstås i sammanhanget. Vad *gaadiid* betyder kan vara olika, bil, tåg, häst kan användas som *gaadiid*.

Jag tror att ni menar hyponym/hyperonym

utvidgad betydelse inträffar när ords betydelse förändras. mus (djur ® datorredskap)

Grupp 3

Jag tror att ni menar hyponym/hyperonym

Maacuun/bestek

Ordet kan betyda på olika saker till exempel

Saxan/tallrik

Mindi/kniv

Macuun är olika saker man använder i köket.

Detta handlar om hyperonym/hyponym.

2 Semantiska särdrag / Semantic features.

Välj fem somaliska ord som på något sätt är relaterade till varandra.

Försök hitta bra semantiska särdrag som gör att man tydligt kan ange likheter och skillnader mellan de fem orden.

Grupp 1

	rati	buraanbur	digir	diyaarad	bariis
gaadiid	+	-	-	+	-
lab	+	+	-	-	+
Quud	-	-	+	-	+
Suugaan	-	+	-	-	-
noole	+	-	-	-	-

Grupp 2

	Qof	Geel	Ari	Kalluun	Shimbir
Noole	+	+	+	+	+
Xayawaan	-	+	+	+	+
4 lugoodle	-	+	+	-	-
baalaley	-	-	-	-	+
Biyo ku noole	-	-	-	+	-

irrid, kadin, albaab, ilin

Grupp 4

Vi har tre olika förslag som vi inte är överens om att de kan svara på frågan.

safar *reser*

daal *trött*

harraad *törstig*

sahay matsäck

nasasho vila

exempel. Geed : jirid xidid caleen iniin, laan - meronymi

Träd stam rot löv säd

seexday: sova behöver inte sömna.

jiiftay: lägga sig,

gam'ay: somnade

hurday: somnade

Grupp 3

1. Maacuun= Baaquli, mindi, koob, dheri iwm
2. Gammaan = geel, fardo
3. Rag = yar, weyn, carrurr, ilmo, duq
4. Hú = Guri, buste, dhar, kabbo,
5. Toogo= dil, shiish, tuur, laad

hyper-/hyponymer

1.3 Semantiska roller / Semantic roles.

När man analyserar betydelsen hos en sats är semantiska roller mycket viktigare än de grammatiska satsdelarna (subjekt, predikat, objekt, adverbial).

(a) Vilka semantiska roller nämns i kurslitteraturen?

(b) Ge ett förslag till översättning till somaliska för varje sådan semantisk roll.

(c) Ge också två exempelmeningar för varje semantisk roll och stryk under de ord som representerar den aktuella semantiska rollen.

Grupp 1

a) agent, tema, instrument, plats, källa och mål

b) agent= fuliye

tema= kaqaybqaate, qaybqaate, mowduuc (guud)

instrument= qalab

plats= meel

källa= il

mål= yool

c) 1. Faarax wuxuu tuuray dhagax. Faarax= agent, dhagax= tema

2. Amina waxay riixdey miis. Amina = agent, miis= tema

3. Ninku geedka faas buu ku gooyey. ninku= agent, geedka= tema, faas= instrument

4. Gabadhu bir bey kursiga ku jebisey. gabadhu= agent, bir= instrument, kursiga= tema

5) Biyuhu waxay ka soo baxeen buurta. buurta= källa

6) Furuhu wuxuu saaran yahay miiska korkiisa. miiska= location.'

7) gaarigu wuxuu ku socdaa Muqdisho. Muqdisho= mål

Grupp 2

(a) Vilka semantiska roller nämns i kurslitteraturen?

Agent, tema, instrument, plats, källa och mål

(b) Ge ett förslag till översättning till somaliska för varje sådan semantisk roll.

Agent: fuliye Tema: lagufuliye Instrument =qalab

Plats: Goob/meel Källa: tixraac/ xog/xigasho/il

Mål = yool

(c) Ge också två exempel meningar för varje semantisk roll och stryk under de ord som representerar den aktuella semantiska rollen.

1a- Buuggii cali qorey. Buuggii= tema och Cali= agent

1b- Cali Muqdisho ayuu aadey. Cali= agent och Muqdisho = mål

2a- Cali mindi buu ku jarey geedihii Afgooye.

Cali= agent, mindi=instrument, geedkii= tema, Afgooye= meel.

2b- Caasho qalin bey ku qortey buugga Afgooye yaala.

Caasho=agent, qalin instrument, buugga=tema, Afgooye= meel.

3a- Farxiya warqad bey u dirtey Faadumo.

Farxiya= agent, Faadumo= **mottagare** / recipient / guddoome

3b- Khudraddan waxaa laga helaa Jarmalka.

waxaa la=recipient ga helaa Khudraddan= tema, Jarmalka= källa.

Grupp 4

(a) Vilka semantiska roller nämns i kurslitteraturen? (b) Ge ett förslag till översättning till somaliska för varje sådan semantisk roll.

Agent: *fale, abaabule, wakiil*

Theme: *maduuc, arrin, lafale*

Instrument: *aalad, qalab, agab*

Experiencer: = *waaya arag, goobjooge, dareeme*

Location: *meel, goob*

Source: *isha, xigasho*

Goal: *yool, hadaf, ujeedo, il*

(c) Ge också två exempelmeningar för varje semantisk roll och **stryk under de ord som representerar den aktuella semantiska rollen.**

Agent:

Askari baa qabtay tuugga.

Baabuur baa jiiray sac.

Theme:

Askari baa qabtay tuugga.

Baabuur baa jiiray sac.

Instrument:

Cali hilibka ayuu mindi ku jarjaray.

Cumar wuxuu albaabka ku furay fure.

Experiencer:

Gabdhuhu waxay maqleen qaylo daran.

Ardayda ayaa ka xanaaqday baraha.

Location:

Carruurtu waxay joogtaa iskoolka.

Xasan wuxuu deggan yahay Soomaaliya.

Source:

Cali waxa uu fasalka ka soo galay daaqadda.

kanske path/way

Caasha waxa ay warka ka heshay weriyaha.

Goal:

Axmed waxa uu mar hore aaday guriga.

Baruhu waxa uu u socdaalay jaamacadda.

Grupp 3

Theme= Habraac/mowduuc, arrin, aragti, lagu+fale

Agent= Gudbiye, fale, wakiil

Instrument= aalad, shay, agab,

Experiencer = dareeme,

Location= Meel/goob, Gaaf

Source= il, xigasha, immaansho,

Goal= Yool, hadaf, il, ugajeed.

1.4 Lexikala relationer / Lexical relations.

- (a) Vilka lexikala relationer nämns i kurslitteraturen?
- (b) Ge ett förslag till översättning till somaliska för varje sådan typ av lexikalisk relation.
- (c) Ge också två tydliga somaliska exempel för varje typ av lexikalisk relation. Vid behov kan det vara viktigt att förklara förhållandet mellan exempelorden.

Grupp 1

- (a) Vilka lexikala relationer nämns i kurslitteraturen?

Synonymer, Antonym, Hyponym, Prototyper, Homofoners och Homonyms, Polysemi

- (b) Ge ett förslag till översättning till somaliska för varje sådan typ av lexikalisk relation.

Synonymer: Sammi

Antonym: Lid

Hyponym: Farac ?

Prototyper: Muunad

Homofoners: Isku cod ah laakin micnaha ku kala duwan

Homografer: Skrivs på samma sätt, men uttalas olika

Homonyms

Polysemi: micnobadan

(c) Ge också två tydliga somaliska exempel för varje typ av lexikal relation. Vid behov kan det vara viktigt att förklara förhållandet mellan exempelorden.

Synonymer: Gaari/baabuur, Aqal/Guri

Antonym: Habeen/maalin, Mugdi/iftiin

Hyponym: större kategori – konkreta exempel
gaadiid – baabuur, bas, gaaridameer
maacuun – saxan, koob

Meronymi: Laan, geed del - helhet

Prototyper: (muunad) Ett typisk exempel på en referent som representerar ordet

kursi – 4 ben, sittplatta, ryggstöd

Kursi, kursi jiif

Homofoners:

Homonyms:

Polysemi: Libaax(Geesi, xayawaan) Diric(Xariif, maro)

Grupp 2

Polysemi (madax, madaxweyne)

Homonym (feedh, feedh)

Synonym (wiil, inan)

Grupp 4

Synonymy: *macno wadaagayaal, sammi, iskumacne, lamid (ld)*

gabar, inan

antonymy: *lidad, iskahorjeedyaal, caksi*

dheer vs gaab, qabow vs kulayl

hyponymy: *macne isku hoos jira,*

cayayaan hyperonym

kaneeco hyponym

Geel/hal

Dhir/cambe

homonyms:

bar ‘födelsemärke, lära ut’

sar, sar

polysemy:

af ‘mun, språk, öppning, vass’

madax ‘huvud, ledare’

dar ‘vattenpöl, hämta vatten’

metonymy: Villa Somalia , villada = madaxtooyada, madaxweynaha

utvidgad betydelse: madaxtooyada (madaxweynaha), *kursiga* (makten)

Grupp 3

1-Antonym= Lid/cagsi

Haween/rag

Colaad/nabad

Gaajo/barwaaqo

Synonym= macne wadaag

Irrid= ilin, (dhabbo)

Hyponym= xidhiidh macneed/macne koobe

Cayayaan

Baranbaro, dugsi, kaneeco iwm

Polysemy

Bar= plats =Ställe /träff ställe

Bar= kropps tecken.

Metononym = xidhiidhle’

Madax = kroppsdel ,

Madax= huvud person

Sammansättning

Xog+hayn

Avledning

Gar+aad = Garaad

1.5 Kollokationer / Collocations.

- (a) Vad menas med kollokationer och varför är det så viktigt att studera dem?
- (b) Ge exempel på somaliska kollokationer som på något sätt är intressanta. Förklara varför de är intressanta.

Läs gärna denna artikel om kollokationer och fast uttryck:

Östberg, Urban. 2002. Fasta fraser i svenskan. *Språkbruk* 2002:1.
<https://www.sprakbruk.fi/-/fasta-fraser-i-svenskan>

Grupp 1

- (a) Vad menas med kollokationer och varför är det så viktigt att studera dem?

Ordsammanhang som ett ord kan

- (b) Ge exempel på somaliska kollokationer som på något sätt är intressanta. Förklara varför de är intressanta.

Dubbe iyo musbaar, Det påminner ett föremål som tillhör till ett annat för användning.

Grupp 2

kollektion avser den lingvistiska termen som beskriver hur vissa ord naturligt tenderar att förekomma tillsammans i text eller tal på grund av deras semantiska eller grammatiska relationer. Det handlar om de vanliga kombinationerna av ord som ofta används tillsammans i en viss ordningsföljd. Dessa kombinationer bildar starka språkliga mönster och kan vara en viktig del av att förstå och använda ett språk korrekt och naturligt.

Exempel på kollokationer inkluderar fraser som "strong coffee" (starkt kaffe), "make a decision" (fatta ett beslut) och "catch a cold" (få en förkylning). Dessa uttryck har blivit så etablerade i språket att de låter mer naturliga än andra möjliga kombinationer av ord.

Dad iyo deeq, cad iyo caano,

Grupp 4

Erayo wada jira, erayo isku haboon.

Ord som kan tänkas förekommer nära varandra. De är viktiga för att de utökar vår kunskap om ord.

(b) Ge exempel på somaliska kollokationer som på något sätt är intressanta. Förklara varför de är intressanta.

Svar: Collocation:

Gaajo / cunto associativt samband

Daal / Nasasho

Shidaal / Gaari

cod dheer,

dhici rabay

heerkii la rabay

dili rabay

cad iyo caano

kal iyo mooye

dun iyo cirbad

De här orden påminner varandra. När man är hungrig eller trött då tänker man på mat eller vila. Det är ett sätt att koppla ord till andra sammanhang.

Grupp 3

(a.) En kombination av lexikaliska ord som ofta förekommer samtidigt tillsammans

(b) Ge exempel på somaliska kollokationer som på något sätt är intressanta. Förklara varför de är intressanta.

(b).

Bir iyo lab

Timir iyo biyo

Gal iyo Tooray

Hadhuub iyo caano

1.6 Ordets två sidor.

Varför är det viktigt att vara medveten om att varje ord har två sidor: uttryck och innehåll?

Grupp 1

För att inte blanda ihop när man använder ordet på olika sammanhang.

Grupp 2

Sambandet mellan uttryck och innehåll avgör hur ordet uppfattas. Uttrycket är en föreställning om ljud eller bokstäver medan innehållet är en mental representation som man associerar med uttrycket.

Grupp 4

Uttrycket är det som går att uppfatta från talet eller skriften, medan innehållet är vad ordet betyder. Det finns flera ledtrådar i kontexten som tydliggör vad ordet betyder.

Grupp 3

Innehållet är viktigare än talet och skriften.

1.7 Prototyp.

Varför är prototyp ett så viktigt begrepp när det gäller att beskriva ords betydelse?

Grupp 1

Prototyp är viktigt när det gäller att beskriva ords tillhörighet och det hjälper till att förklara hur människor förstår och kategoriserar olika begrepp.

Grupp 2

Prototypen är en grundläggande modell, som följande former baseras på. Begreppet underlättar att förklara kategori eller grupp tillhörighet genom graderad rankning av tillhörighet till kategori, där en del egenskaper är mer betydelsefulla än andra. Exemplar: tomat - frukt, penguin - fågel.

frukt – prototypexempel: äpple, päron, plommon

ej prototypisk: tomat

khudraad

fågel – prototyp: vingar, två ben, flyger

ej prototyp: struts, pingvin

hus

Grupp 4

Därför att det är första formen man skapar av ett föremål för att följa och skapa liknande. Alltså prototyp är den grundläggande betydelsen.

Grupp 3

Prototyp: kommer med preliminära meningerna det vill säga meningens basen.

1.8 Idiom & metafor.

- (a) Vad är skillnaden mellan ett idiom och en metafor?
- (b) Ge ett par exempel vardera på somaliska idiom och somaliska metaforer.

En metafor är ett bildligt uttryckssätt. Ett begrepp används tillfälligt för att det liknar det man egentligen menar.

Ett idiom är en fast fras där betydelsen inte framgår av de enskilda ordens betydelser.

Jag har tagit mig vatten över huvudet.

Jämförelse: hungrig som en varg, klok som en uggla

Talesätt (ordspråk, engelsk: proverb(?), maahmaah)

Som man bäddar får man ligga.

oraah (?)

Grupp 1

- **Idiomatiska** uttryck eller idiom betecknar en fast fras eller ett uttryck i ett språk med en speciell betydelse.
- **En metafor** får man när ett begrepp eller en del av ett begrepp byts ut mot något annat.
 - (b) Ge ett par exempel vardera på somaliska idiom och somaliska metaforer.
- **Idiom** (Duurxul): Midho daray duuduub baa lagu leqaa. Af wax cunay xishoo.
- **Metafor** (**sarbeeb**): Axmed waa bircun. Gurigan lagumo soo dhawaan.

Grupp 2

Idiomen: man kan inte ändra ordföljd och den har också grammatiska restriktioner: Ett exempel kan man inte säga bakom lykt dörr eller istället för att säga "lika barn leka bäst", kan man inte säga lika barn lekte bäst alltså det går inte att ändra tempus.

Idiom är två eller flera ord som tillsammans betyder något annat än vad orden gör ensamma. Idiom består oftast av flera ord som i sin kombination uttrycker något annat än sin grundbetydelse. Precis som man lär sig enskild betydelse.

ex: "Toppen på isberg" = ett problem. "Tappa hakan" = förvånad, ställd

Somaliska idiom

1-"Cagaha wax ka day" = Orod 2- "Wax yar jug dheh" =iga siko/iga durug 3-

En enkel definition av metaforik är att någonting står för något annat. "Metaforer får man när ett begrepp eller en del av begrepp bytes ut ett mot något annat". ex: "Hon kokade av ilska". Där orden "koka" har inte sin konkreta betydelse, utan används av överförda bemärkelser. Exempel på att uttrycket "peka finger" används helt bildligt, utan något konkret fingerpekande.

Somaliska metaforer

1. Waxbarashadu waa iftiin. 2-Cabdi waa libaax. 3-Aqoon la'aan waa iftiin la'aan, 4-Af- daboolan waa dahab.

Grupp 4

- Idiom betyder något annat än det bokstavliga ordets tolkning.

Idiom: cagaha wax ka day.

Afkaa kala tegey (Han blev förvånad). idom

- Metafor är bildligt uttryck som byts ut mot ett annat uttryck.

Dhereg buu u dhintay (Han blev mätt) metafor

Grupp 3

(a).Idiom/Sarbeeb på pekar eller ger uttryck som leder till särskild meningen eller speciella meningen.

Metafor= Uttrycket på pekar annan meningen än talet begrepp.

(b) Ge ett par exempel vardera på somaliska idiom och somaliska metaforer.

/Timir laf baa ku jirta / dadlar innehåller ben. Akta dig! **Talesätt ?? Maahmaah ?**

Det innebär finns svårighet framför dig.

Metafor : uttrycket och meningen är inte samma

Xasan waa libaax = Xasan är lejon! Xasan är modig

Maktig, stark.

Några svenska idiom

- ana ugglor i mossen
- nu blir det andra bullar
- få något om bakfoten

- lägga benen på ryggen
- i bara mässingen
- bita i det sura äpplet
- få blodad tand
- bollen är rund
- gå bärsärkagång
- dansa efter någons pipa
- bära hundhuvudet
- dra sitt strå till stacken
- droppe i havet
- ingen duvunge
- få eld i baken
- elefanten i rummet
- falla i god jord
- falla till föga
- fan och hans moster
- ingen fara på taket
- fatta galoppen
- fiska efter något
- fjäder i hatten
- ha fjärilar i magen
- vara en fluga på väggen
- fnurra på tråden
- få fötter
- se ut som en fågelholk
- för många kockar
- femte hjulet under vagnen
- i grevens tid

- hålla låda
- ingen ko på isen
- inte torr bakom öronen
- ha is i magen
- få kalla fötter
- kasta in handduken
- kasta vatten
- ha myror i byxorna
- Plocka russen ur kakan
- sila mygg och svälja kameler
- sitta i klistret
- bakom lås och bom
- få blodad tand
- brinner i knutarna
- bygga broar
- släpa benen efter sig
- efter många om och men
- elda för kråkorna
- en vacker dag
- inte få en syl i vädret
- föra någon bakom ljuset
- ta ner månen
- ge någon en känga
- god dag yxskaft
- ha gröna fingrar
- gå i graven
- gå i taket
- gå in i väggen

- hela vägen in i kaklet
- göra en höna av en fjäder
- hålla masken
- här ligger en hund begravnen
- vara i krokarna
- kasta pengar i sjön
- kvala upp ärmarna
- ha kött på benen
- lacka ur
- larva sig
- leka med elden
- ligga lågt
- ligga på
- ligga i
- ligga illa till
- lägga locket på
- lägga näsan i blöt
- lägga ut texten
- medaljens baksida
- pest eller kolera

Förklaringar av uttrycken finns på

<https://legilexi.org/kunskapsbank/oevningar/idiomatiska-uttryck> (välj Facit)

1.9 Deixis.

(a) Vad menas med deiktiska ord?

(b) Ge fem exempel på deiktiska ord i somaliskan.

Grupp 1

(a) Vad menas med deiktiska ord?

Deiktiska ord är en typ av ord inom språket som refererar till något specifikt i tid, rum eller i relation till talaren och lyssnaren.

(b) Ge fem exempel på deiktiska ord i somaliskan.

Tani, kani, hadda, iminka, waqti.

Grupp 2

1. Deiktiska ord är ord som syftar på olika personer, platser och tider beroende på vem som använder dem och när och var det används, den används för ord eller uttryck vars betydelse är beroende av kontexten. Som t. ex. **jag**, **du**, **här** och **nu**.
2. Anniga, Adiga, halkan, hadda, halkaas.

Grupp 4

(a) Vad menas med deiktiska ord?

Svar: Ett ord som, person, plats och tid som får en **betydelse som beror på situationen**.

(b) Ge fem exempel på deiktiska ord i somaliskan.

Svar:

Aniga, adiga, halkaan iyo hadda, kan, **kii**.

Grupp 3

1. (a) Vad menas med deiktiska ord?

Ordet meningen relation syftet visar till en särskilt eller specifika sammanhanget av tid, plats som beror på en vis situationen eller sammanhanget.

(b) Ge fem exempel på deiktiska ord i somaliskan.

Casar gaabka kaalay

???

Waaberiga ha innoo ahaato

1. Questions, Exercises & Assignments

1.1. Vad är ...?

Unit 3 – Word formation

250.03 - Ordbildnig

lexikala rot-morfem: substantiv, adjektiv, verb

grammatiska morfem

Fråga 1 - avledning med prefix

Ge exempel på tre olika avledningsprefix (derivational prefixes).

Grupp 2

Prefix=horkabe

a. ma

b. la

c. **bar** bar-kulan rot

d. is

Grupp 3

Hor+gal hor, dul, dhex, ag

Hor+tag

Dar+yeel **?**

dar1 m=l (-rar, m=l) 1. Weel ka sameysan bir, qori, harag oo xoolaha biyo loogu shubo.

dar2 m=dh=fi 1. D-tay, d-taa iwm: awgay, awgaa iwm.

dar1 m=l (-rar, m=l) 2. Dhisme dhagax iyo shamiinto ka samaysan oo xoolaha biyo loogu shubo.

dar1 m=l (-rar, m=l) 3. In xoolo ah oo isku mar ka wada cabta.

dar1 m=l (-rar, m=l) 4. D. ah: dadkii hore.

Grupp 4

- la la-taliye

- is *is-tus*

- ma *manoole*

- soo *soojeed*

Grupp 1

taliye - lataliye

dhac - hordhac

samo- habsami

??/hab/-/sam/-/i/

sam~san 'god'

Fråga 2 – avledning med suffix, byte av ordklass

Ge exempel på tre olika avledningssuffix (derivational suffixes) som ändrar ordets ordklass. Välj exempel från olika ordklasser.

Grupp 2

-e: Qor > qore

-san: Qurux > quruxsan

-le : Hilib > hilible subst → subst

a)

la = laguddoomiye ah, adjektiv

laguddoomiyeyaal(sha)

laguddoomin-ta substantiv

laguddoominaya=cochairman verb

b)

ma = mashaqetyste ah=adjektiv,

mashaqeystayaa-sha= substantiv

mashaqeystanimo-da

mashaqeysanayo/mashaqeysanaysa =verb= vill inte slita

c)

bar = barbarad ah adjektiv= lärling

reduplikation

bar-barid-da=substantiv

bar-baranaya verb

Grupp 3

1.

bar = verb

bar+e = substantiv

2.

Baroor = substantiv

baroor+taa/ Verb

/baroor-/t/-aa/

Cas = adjective -à

casayn (verb)

/cas/-ee/-y/-aa/

/cas/-ee/

Grupp 4

verb -> substantiv bar-e, qor-aal, qaad-asho

substantiv -> verb cusbo **cusb-ee** cusbaynayaa

substantiv > verb biy-ee

verb > adjektiv -san/-an dil-an

substantiv -> adjektiv wanaag-san

Grupp 1

bar (verb) - bare (substantiv)

cad (adjektiv)- caddaawe (substantiv)

hab (substantiv) - habee (verb)

Fråga 3 – avledning med suffix, samma ordklass

Ge exempler på tre olika **avledningssuffix** (derivational suffixes) som inte ändrar ordets ordklass. Välj exempel från olika ordklasser.

Grupp 2

dhalinyaro > dhalinyaranimo) Magac -nimo

orod > orodyahan Fal **! avledning**

yahan m.l 1. Dhagax, adag, xanaf leh oo middiyaha, toorriyaha iwm lagu afeeyo. 2. Baydari; ugaarsade; laaye; dile; hargaanti. 3. Hadii magac gadaal loogu liifaqo xirfad ayuu muujiyaa. Tus. "Dagaalyahan, aqoonyahan iwm".

quruxsan > Quruxsanaan Sifo **→ magac**

Grupp 3

Rar (verb) rar+aa (verb) olika böjningsformer av samma verb

cas → casaan adjective → substantiv

tiro → tirooyin (substantiv) olika böjningsformer av samma substantiv

Grupp 4

guddoomiy-e, verb → substantiv

biyoo-le,

doqon-nimo,

kiroo-le substantiv → substantiv dukaan-le

cab-sii verb

daawad-e dukaan-sad-e

Grupp 1

taliye - lataliye (substantiv) prefix

cun (verb) - cunaya (verb)? böjning, inte avledning

Fråga 4 – semi-affix / affixoid

Tveksamma fall: Lite oklart om det är en "självständig" lexikalisk rot eller en orbilndingsändelse.

Finns det något exempel på ett somaliskt semi-affix / affixoid?

-/tahan/ aftahan, hilibtahan

-/darro/

-/sii/ cab-sii-y-aa ciyaar-sii-y-aa

Kanske två olika morfem:

grammatiskt /sii/ morfem för att bilda kausativa verb

rot /sii/ 'ge'

-/le/ dukaanle leh indhoole -la' ?

-/ley/

/hor/- substantivrot? eller verbpartikel?

qawlay-st-e adeeg-e
qawlay-sad-to adeeg-to

tahan m.dh 1. Xoog. 2. Aan waxba lagala harin.

Grupp 2

Já, Somaliskan har semiaffix/affixoid:

-Gaarigacan,

-Gacanlibaax

- Magaalamadax

Grupp 3

dan, heer, lab

1.Heersare

- danqaran
- birlab
- lafdhabar

Grupp 4

weyn: *badweyn, cirweyn, madaxweyn, bahweyn*

yare: *sanyare, dhexyare, suryare, faryar[o], minyar[o]*

saar: *korsaar, garbasaar, cilaansaar, quraansaar, maqaarsaar, caleemasaar*

shub: *caanashub, madaxshub, biyoshub*

Grupp 1

Culusow - culus + ow,

guduudow - guduud-ow

gaabey - gaabaney- gaaban + ey ?? vokativ – böjning, inte ordbildning

cusl-aad-aa adj → verb imperativ -ow

Fråga 5 – sammansättningar, enkla - komplexa

Ge exempel på två enkla och två komplexa sammansättningar (compounds).

Grupp 2

Komplexa

Maqaar-been-aad

Boorso-gacm-eed

Baarsogacmeed maqaarbeenaad ah

Ismadooriye

Grupp 3

Enkla (fudud)

- niyad-jab

Fardoo+le fard-o-le - snarare avledning

Komplexa

- Shabeel+naag+ood = Shabeelnaagood
- Libaax-bad-eed rot-rot-suffix
- War+is+gaadh+siin Komplex (compound)

3.Xog+hayе+wasaarad+eed

Grupp 4

enkel: *af-miishaar, tima-jar, bad-weyn* *tim-o-jar*

komplex: *dal-mar-een, qoob-ka-cayaar, samo-fal-e, magan-gooy-e, hor-u-mar*

Grupp 1

enkel: af + bilow - afbilow; calool + xanuun - caloolxanuun

komplex: hal + ku + dheg - halkudheg;

af + sallax + ku+ dheg -afsallaxkudheg

Fråga 6 – sammansättningar, mono-/poly-formativa

Ge exempel på två

mono-formativa sammansättningar (bara sammansättning)

poly-formativa sammansättningar (även avledning).

Grupp 2

Mono-formativa

Dhagax-buur (dhagax+buur)

dhadhansii (dhadhan+sii)

poly-formativa

Weji-gar-asho (weji+garasho)

Qalinjebiye(Qalin+lebi+e)

Grupp 3

1. Ge exempel på två mono-formativa och två poly-formativa sammansättningar (compounds). qor-e, qor-aa

Mono-formative

Poly-formative

Tirodhaban

af-ku-leebe

reer-guur-aa

dab-joog-e

Afdhuub

Gacan-ku-dhiig-le

Grupp 4

Mono-formativa

Shaatiguduud (shaati+guduud)

Cagabaruur (caga+baruur)

Poly-formativa

War-baahi-n

war-bix-i-n

Fardafuulis (fardo+fuul+is)

-o

Turxaanbixin (turxaan+bixi+n)

Falmartiyeyn (fal+marti+yeyn)

Ceebkasaliim (ceeb+ka+saliim)

xum-aan-diid-nimo

Grupp 1

mono-formativ

poly-formativ

? og-aal

xogogaal (xog + ogaal)

xogogaalnimo (xog + ogaal + nimo)

aftahan (af + tahan)

aftahanimo /af + tahan + nimo)

Fråga 7 – komplexa mono-formativa sammansättningar

Finns det något exempel på en komplex sammansättning som är mono-formativ?

Grupp 2

Isbarbardhigid (is +barbardhig+id)

Grupp 3

xog-hay-e

(suffix)

Grupp 4

hanti-wadaag-nimo

Grupp 1

dalkugal (dal+ku+gal)

Fråga 8 – sammansättningar, koordinativa / subordinativa

Är de flesta somaliska sammansättningar koordinativa eller subordinativa? Ge några exempel.

svart-vit bild

Grupp 2

De flesta somaliska sammansättningar subordinativa.

Dugsidhexe (dugsi +dhexe) = Mellanstadieskola

???

Ilma-adeer (ilmo + adeer)= kusiner

Grupp 3

Coordinative

Subordinative

Timir iyo caano

indho+guduud

Qoor iyo xidh

Subag iyo soor

xaalmastuur

Xawaash+cunto

indhobiyo

Naas iyo caano

San iyo goror

caano-garoor

inte sammansättningar, utan fraser/kollokationer

Grupp 4

Vi tror att de flesta somaliska sammansättningar är subordinativa, t.ex. *maandooriye*, *qaylo-dhaan*.

Grupp 1

De flesta somaliska är subordinativa

Caloolxanuun, madaxweyne

Fråga 9 – sammansättningar, endocentriska/exocentriska

Ge två exempel på

endocentriska sammansättningar (som är hyponymer till en av delarna)

exocentriska sammansättningar.

Grupp 2

endocentriska

Ilmaadeer (ilma + adeer)

Denbibaadhe (denbi + baadh)

xoolodhaqato (xoolo + dhaqasho)

caano-garoor

exocentriska

Qaylaweyne, (≠Qaylo, ≠weyn, +qof)

Dhexyar (dhex + yar)

Derbijiif (≠derbi ≠jiif, +qof)

Grupp 3

Endocentric

Dibadbax (bax)

Xabaalwadareed (= xabaal, ≠ wadareed)

Dabshid (shid)

Laf – polysemt

(Laftimireed (=laf,≠timireed)

Grupp 4

endocentriska: *liin-dhanaan, laf-dhabar, bannaan-bax*

exocentriska: *qab-sin, bacaad-celin*

Grupp 1

Endocentriska: **Qolka-jiifka**, **Casharka buuga**

Exocentriska **Aqalkacad**, indhacase

Fråga 10 – sammansättningar, transparenta/metaforiska

Ge två exempel på transparenta/bokstavliga sammansättningar (literal compounds) och två exempel på icke-transparenta/metaforiska sammansättningar.

Grupp 2

Transparenta/bokstavliga sammansättningar

1. xerageel (xero + geel)
2. Cuntokariye (cunto + karin)

Icke transparenta/metaforiska sammansättningar

1. Farasmagaalaha (Faras + magaalo)
2. Gacanqabad (gacan + qabasho)
- 3- Qalbidhagax (qof qalbi adag)

Grupp 3

Literal	Metaphorical
Indhoguduudsi	jeebsiib
qoraxdhac	indhosarcaad

Grupp 4

Transparent/bokstavliga

warbaahin, geeljire

icke-transparent/metforiska

maqaarsaar, caanamaal

Grupp 1

Transparent/bokstavliga sammansättning: **Dugsi sare**, Isjiid

Transparent/metaforiska sammansättning: heerqaran, Habeen-madow

Fråga 11 – konversion mellan ordklasser

Ge två exempel på konversion mellan två ordklasser, helst olika ordklasser.

En rot som kan användas inom två olika ordklasser, oftast verb + substantiv

Grupp 2

Konversion

1. Dabool (v, imperativ), Dabool (n)

2- orod (v, imperativ), orod (n)

3- Qod (v, imperativ), qod>qodad (n, en gammal och stor träd)

homonymer – eftersom det inte finns något semantiskt samband
det är olika lexikala rötter som råkar låta på samma sätt

Grupp 3

1. Ge två exempel på konversion mellan två ordklasser, helst olika ordklasser.

tol /sew, tol/ sibling /, bar= teach, bar (sign) **homonymer**

Grupp 4

magac fal

hadal hadal!

hees hees!

ciyaar ciyaar!

bar bar!

sin sin!

kor kor

Grupp 1

Maqal máqal + homonym maqál 'lamm, killingar'

Arag, arag

hées, héés

Fråga 12 - förkortning

Ge några exempel på somaliska ord som är bildade genom någon typ av förkortning? Vilken typ är det frågan om?

Grupp 2

Det finns vissa typer av förkortningar på orden eller meningar som klippning. Klippning kan vara transparent klippning eller otransparent klippning. - Transparent klippning innebär att klippa av (ta bort) en eller flera bokstäver.

grafiska förkortningar (uttalas som fullständiga ord)

iwm= iyo wixii la mid ah

LKN = laakiin

WLL = walaal

JDS = Jamhuuriyadda Dimoqraadiga Soomaaliya

DFS = Dawladda Federaalka Soomaaliya

CX – ciidanka xoogga

KAS – Kulanka af Soomaaliga

Tus = tusaale

Fg = fiira gaara ah

Abdhas = Abdulqadir Hassan

og. = ogeysiis

Initialförkortningar

SYL (es-way-el)

USA (på svenska)

klippning / klippt lexem

Banfas – Bandhigfaneedka Soomaaliyeed

Grupp 3

iyo wixii la mida =Iwm

Garaad (gar)

Sallaalaahu Calayhi wasalam = SCW

Asalaamu Calaykum= ASC

Grupp 4

graphical abbreviation:

fg 'fiiro gaar ah', iwm (iyo wixii la mid ah), sh.so, xhks, tx.r og. GD(Gaadiidka dowladda)

Acronymy

NISA [nisa]: National Intelligence security agency. skapad i Somalia, inte inlånad

Initialism

DDS = dawlad deegaanka Soomaalida (graphical abbreviation)

Grupp 1

Iwl= iyo wixii la mid ah

Fråga 13 - blending

Finns några somaliska exempel på ordbildning genom blending, som svenskans hemester (<hemma-semester)?

Grupp 2

Blending är en process som innebär att man kombinerar två rotmorfem oavsett om enkel klippning eller dubbel klippning.

C.beer = cilmi beereed

C.fal = cilmi-falag

FIG = Fiira gaara

C.naf = Cilmi nafsi

C.fal = Cilmi falag

Galguduud + mudug = Galmudug

Hiiraan + shabeelle= Hirshabeelle

Grupp 3

Libsoma

Romsoma

Amisom lån från engelskan?

Unisom lån från engelskan?

Hirshabelle

Grupp 1

Fandhaal (faro-dhaan) ??

Fråga 14 - reduplikation

Vilka olika typer av reduplikation räknar man med? Finns somaliska exempel på de olika typerna?

full & identisk – full & icke-identisk

bur-bur Wiil-waal

partiell rimmande – partiell icke-rimmande

(wan-wanaagsan dhaa-dheer ordböjning)

Grupp 2

Reduplikation kan vara rimmande och icke-rimmande, eller två morfemen är identiska och två morfem är inte identiska. För exempel.

	1	2	3	4
Rimmande	buraanbur	Turaantur	dhuudhuub	<u>Galaangal</u>
Icke rimmande	Baabuur Wiilwaal	Dhaadheer Geedgaal	<u>Shiishaan</u> Buubaa	Yaanyuur Geedgaab
Ful rimmande	Welwel <u>Dheeldheel</u>	<u>Cuncun</u> , Bashbash	Qulqul <u>Raadraac</u>	Yaryar Burbur
P rytmik	<u>dhaqdhaqaaq</u>	gabagebo	gargaar	Balanbaalis

Är alla era exempel verkligen reduplikation. I så fall för det också finnas ett grundord baabuur welwel yaanyuur balanbaalis

yar-yar böjning -inte ordbildning

Grupp 3

Pluraländelser substantiv

Adjektiv

Miisas

yaryar

Afaf

waaweyn

Wiilal

Grupp 4

Full: nacnac(lån), cuncun, busbus, hudhud, yaryar, dhaandhaan, dheerdheer

Partial: ja-jab, cel-celis, kil-kilo, dhaadheer (dheerdheer)

Grupp 1

Nacnac, bacbac, hidehide, baqbaq, jacjac.

Fråga 15 - ellips

Finns några somaliska ord som bildats som ersättning för en längre fras genom ellips?

Grupp 2

Bari > gobolka bari

Gbolka waqooyi galbeed > waqooyi galbeed

Waaberi > kooxda hoballada waaberi

Kolba > kolba waa waxaa iyo waxaa

Baay > gobolka Baay

Grupp 3

Madaxda Qaranka◇ madaxda

Golaha sare ee Kacaanka◇ Golaha sare

Maamulaha Dugsiga◇ Maamulaha

Buulo-Burte◇ Buulaay

Grupp 4

Ellips är kontextbunden.

sayladda xoolaha → saylad, gegida

Suuqa lacagta lagu sarifo → sariflaha

garoonka diyaaradaha → **garoonka** (fotbollsplan, flygplats)

madaxtooyada (villa Somalia)

Grupp 1

Baayacmushtar ganacsade **(??)**

Arda xer Xerta

Ciidanmada sirdoonka nabadsugida

Ciidamada xooggadalka Melleteriga

Fråga 16 – ordbildning genom ljudväxling

Finns det några somaliska ord som är bildade genom en ljudväxling?

jecel → jacayl culus, culays, neceb, necayb

Grupp 2

Heés, heesta (n) > Hees (v) **ändring av ton**

Hees (V, imperativ) > Hææs (v, preteritum) **böjningsformer av samma ord**

Grupp 3

1. Finns det några somaliska ord som är bildade genom en ljudväxling?

Habl(ah)a – Habl(uh)u **böjningsformer av samma ord**

Tuúg(koox)-tuugta iyo Túug(keli)-tuugga
kollektiva substantiv

baabuur-ka → pl. baabuurro
→ koll. baabuur-ta

Grupp 1

Ilig → ilko **böjningsformer av samma ord**

Arag → arkay.

Qalin → qalimo

Fråga 17 - eponymi

Finns några somaliska exempel på eponymi?

Grupp 2

Maxamuudi > go' cad oo uu dalka keeni jiray nin Maxamuud la yidhaa

Abu-Cumar > Nooc surwaallada ka mid ah,

Balcad > Dhar ciyaalka iskuulku u xidhaan dirays ahaan. Waxaa loogu magacdaray magaalada Balcad oo ay ku taallay warshaddii samayn jirtay dharka.

Grupp 3

Sayidka ← Sayid Maxamed Cabdulle ?? samma person, snarare ellips

Oktobarta ← Bandhigga Kacaanka

Mareerey ← Warshadda Sokorta ee Mareerey

Cabdi Bile (löpare) → namn på en snabb bil (????)

Synecdoche

använder: Amerika – menar: USA

Metafor

Eponym

Salmon → salmonella

Sax → saxofon

Silhouette → siluett

Sandwich → sandwich

Banting → bantning, banta

Amerigo Vespucci → Amerika

Varumärkesord

eng. philips 'stjärnskruvmejsel'

eng. pampers 'blöja'

Som. omo / taydh 'tvättmedel'

e

Grupp 4

avledning med arabisk ändelse

muqdish-aawi, jigjigaawi, xamaraawi, kenyaawi, suudaani, barawaani, jabuutaawi.

Grupp 1

Shaafici-ya (Shaafici) avledning med ändelse

Suufiya (suufi)

Qaadiiriya (Cabdulqadir)

Xanabiya (xanaabil)

Fråga 18 – ordbildning genom ändring av ton

Finns några somaliska exempel på ordbildning genom förändring av betoningen, dvs. förflyttning av den höga tonen?

gacán → gácan ?? homografer

Grupp 2

Beér, beerta (n) > béer (v, imperativ) **konversion ??**

Grupp 3

Tuúg(wadar)-tuugta iyo Túug(keli)-tuugga **kollektiva substantiv !!**

búug → koll. buúg-ta

Grupp 4

ínan → inán **genus!!**

daméer → dameér

arday -ád

béer → beér verb – substantiv **?? konversion**

Grupp 1

Ínan, inán

Béer, beér.

Fråga 19 - ljudsymbolism

Finns det några somaliska ord som är bildade genom ljud-symbolism? Vilken av de olika typerna av ljud-symbolism är det i så fall frågan om?

Grupp 2

onomatopoeia:

Miyaaw: codka bisadda

Wah wah: Codka eyga

iconism:

Dhugdhugley

Qawqawle

Grupp 3

Baqbaq - (som fågelljud) Qofkaan baqbaq badanaa

Bashbash - roobka da'aaya

Grupp 4

onomatopoeia

wah-wah, miyaw- miyaw

boo -boo, kuu - kuu, jiiq - jiiq

iconism

jiririq, shaxbshax, bash, qac, jug

Word manufacturing

Med detta avses helt nya, påhittade ord som utgår från rent somaliska morfem och inte skapas genom att man översätter de olika morfemen som finns i ett motsvarande ord på ett annat språk, för då får man i stället ett översättningslån.

dayaxgacmeed

runt 1972 – många nya 'påhittade' ord i skolböckerna – som blivit etablerade

även t.ex. grammatisk terminologi, enskilda författare skapar egna termer

Översättningslån (eller kalk)

pre-posi-tion → hor-yaal-e

Det är väldigt vanligt att olika privatpersoner hittar på och föreslår nya ord, men det är inte så ofta som sådana ord verkligen blir en etablerad del av språkets ordförråd och används i någon större utsträckning eller kommer in i ordböcker.

Till exempel föreslår Cabdirisaaq Baraag (2016) ord som *taranshe/tarmiye* 'photocopier', *faaliye* 'computer', *wadaryad* i stället för *dowlad*, men de här orden används knappast i verkligheten.

Grupp 3

Dimuqradiyeynta

Unit 4 - Lexicography: What's (in) a dictionary?

Läs förorden till några svenska och somaliska ordböcker

<https://www.gu.se/svenska-spraket/svensk-ordbok>

I ordboksartiklarna finner man bl.a. följande typer av upplysningar om uppslagsorden:

- stavning
- böjning
- ordklass
- uttal
- betydelsebeskrivning
- formell kommentar
- stilnivå och bruklighet
- betydelserelationer
- kollokationer
- konstruktioner
- språkexempel
- idiom
- ordhistoria
- verbalsubstantiv
- meningar.

Lemmats innehåll:

Formell information: stavning, uttal och morfologi.

Syntagmatisk information: ordklass, konstruktionssätt (syntaktisk valens), kollokationer (särskilt idiom).

Semantisk information: ordförklaring, innehållspradigmatisk information (synonymer, antonymer, hyponymer, hyperonymer); i översättningsordböcker i stället ekvivalenter.

Språkprov (exempel).

Encyklopedisk och **pragmatisk** information: illustrationer, markeringar (angående rörande ordförrådets stratifiering avseende bl.a. tid, plats, stil, ämne).

Diakronisk information: etymologi.

Ordbokens struktur:

Mikrostruktur: Lemmats inre struktur.

Makrostruktur: Lemmanas inbördes struktur i lemmalistan.

Megastruktur: Hela ordbokens struktur, inklusive bl.a. förord.

qeexitaan -ka *definition, förklaring*

Arbetsuppgifter

1. Vad menas med lexikografi? Vad är det för skillnad mellan lexikografi och lexikologi?
2. Det finns många olika typer av ordböcker. Studera de följande exemplen och försök så noggrant som möjligt säga vilken typ av ordbok det är frågan om.
3. Hittar du några förkortningar eller tecken i ordböckerna? Vad tror du att de betyder? Det brukar alltid finnas en lista i varje ordbok över sådan förkortningar och tecken och deras betydelse, men många förkortningar är väldigt vanliga så att man ganska lätt kan gissa. **Gör en lista** över de tecken och förkortningar du hitta, vilken ordbok de förekommer i och vad du tror att de betyder.
4. Vilka informationstyper kan/bör finnas i bra och innehållsrika ordböcker? Se Svensén (2004) § 1.4.6–1.4.6.6. Gör en lista. Vilka typer av information finns i de olika enspråkiga somaliska ordböckerna? Markera i listan.
5. Jämför artiklarna om *gacan* i de sex enspråkiga ordböcker som existerar för somaliskan. Vilka skillnader kan man observera? Vilka fördelar och nackdelar finns med olika lösningar?
6. Skriv själv om *gacan* så som du skulle vilja att det beskrivs i en modern somalisk ordbok. Dra nytta av de bästa delarna av artiklarna i de befintliga ordböckerna och göra egna ändringar och tillägg som ytterligare förbättrar beskrivningen.

Olika typer av ordböcker

Publicerad 1976 i Mogadishu:

Ajnebi (-ga) — Tol kale ah; shisheeye.
Ajo (-da) — Biyaha meel ku raaga oo cagaarka noqda iyo cagaarka ay bixiyaan laftiisa.
Ajood (-ka) — Ka joogsasho; isu quurid la'aan; ka xishood.
Akademiye* (-ha) — 1. Urur ama maamul ka kooban dad wada waxyaqaan, oo dantoodu tahay inay kor u qaadaan aqoonta dhaqanka, suugaanta, falsamida, fanka iyo cilmiga. 2. Dugsi sare oo waxyaalo gaar ah laga barto, sida carbiska iyo tababarka ciidammada, muusikada, farshaxannimada,... (ama «akademiyada»).

Akeekamid (-da) — Hadal akeekan ah, ku hadlid; muran.
Akeekan (-ka) — Muran; cilaag; jactad.
Akhdar (-ka) — Midabka caleemaha qoyan; cagaar.

luuqin; alalaasid.
Alaal (-ka) — Aan meesha uusan aqoon iyo dadka uusan aqoon ka qaloon; qof galgal badan oo dhiiran.
Alaalabbaq (-a) — Biqid aan aqoon ku dhisnayn; baqdin qalo keento; malabbaq.
Alab (-ka) — Ged; caado; falaad; sha'ni.
Alalad (-ka) — 1. Riyo; dhadhab. 2. Qaraw.
Alalaxi (-da) — Bahal dixiri yar ah oo kaadidhiigga ku wacan.
Albaab (-ka) — Dhis-laga sameeyey qori, bir, kd., oo marinka irridaha guryaha iyo wixii la mid ah faseexado lagula qabto oo la xiro, oo la furo.
Alcood (-ka) — (bad) jaadadka shiraaca kau ugu weyn.
Aleeggad (-ka) — Heesid.

Publicerad 1976 i Paris:

Badeecad-da : stook.
Badhl-da : fesse.
Badh-ka : moitié.
Badweyn-ta : océan.
Bahal-ka : animal sauvage.
Bahanayya : avoir besoin de.
Bakayle-ha : lapin.
Bakhayllo-da : misère.
Balaf-ta : rumeur.
Ballaadhan : grand, large.
Ballaar-ka : surface.
Ballansan : enregistré (poste).
Banaan : vacant.
Bandhig-ga : chapitre.
Bandirad-da : drapeau.

Barnaamij-ka : programme.
Baroranayya : pleurer.
Baryayya : mendier.
Basal-ka : oignon.
Bataato-ha macaan : patate douce.
Batrool-ka : pétrole.
Baxaa-da : dépense.
Baxayya : quitter, partir.
Baxri-ga : marin.
Bayacayya : marchand.
Bedelayya : changer.
Beenlyya : démentir.
Been-ta : mensonge.
Beera-aqoon-ta : agronomie.

Publicerad 1977 i Moskva:

bombayn бомбѣть
bombayn(ta) бомбардировка
bombo(da) бóмба; **surid** ~ подвѣшивать бóмбу; **tuurid** ~ сбрасывать бóмбу
~ **atoomiga** атомная бóмба
~ **baalasha leh** крылатая бóмба
~ **dagaalka** боевая бóмба
~ **daloolisada ah** бронейная бóмба
~ **dayuuradaha** авиационная бóмба
~ **fataatiirta** шариковая бóмба
~ **haydrojiinta** водородная бóмба
~ **is-aadinta** самонаводящаяся бóмба
~ **la hoggaamiyo** управляемая бóмба
~ **lidka gujiska** противолодочная бóмба
~ **lidka taangiga** противотанковая бóмба

~ **goobta** полевая сумка
bootin(ta) прыжок, скачок
~ **fogaanta** скачок прицѣла
~ **xaaynta** групповой прыжок
ku ~ **baarashuutka** прыжок с парашютом
bootsiin катапультировать
bootsiin(ta) катапультирование
booyada bensiinka автоцистерна
bugle(ha) детонирующий шнур
bukaan(ka) болѣзнь
buldoosar(ka) бульдозер
~ **taangiga** танковый бульдозер
buldoosaryahan(ka) бульдозерист
bulletiin(ka) бюллетень
buraash(ka) щѣтка
~ **sifaynta** банник
burburin разрушать
burburin(ta) разрушение
burburshe(ha) крейсер
~ **culus** тяжѣлый крейсер
~ **gantaalkambaaraha ah** ракетный крейсер

Publicerad 1985 i Rom:

mar³ v. tr. 1 (-ray, -rtay) - 1. Passare qs.; attraversare qs. 2. **Wacad m.**: giurare. 3. **Fasciare qs.**, legare qs. 4. **Isku m.**: stringersi a qn., stringere qn. con le braccia. 5. **Isku m.**: intrecciare qs. (og. dita, gambe, ecc.). 6. **Fasciare qs.** con corteccia (og. mammella di cammella). 7. **Far impazzire qn.** (so. jinni). 8. **Rendere qn.** paralitico (so. vento). 9. **Is m.**: perdere il controllo di sé per ira; smarrirsi mentalmente. 10. **Isu m.**: compiere un percorso a tappe verso un lg.
maraa n. m. (maraa, f.) - Albero spinoso che ha un legno duro usato per costruzioni. **vr. maraay.**
maraabayn nv. f. di maraabee. **vr. maraamayn.**
maraabe n. m. vr. di maraabo.
maraabee v. it. 2 (-beeyay, -baysay) - Rollare (so. imbarcazione). **vr. maraamee.**
maraabo n. f. - Rollio. **vr. maraabe, maraame, maraamo.**

qua, ecc.).
maradhaarin nv. f. di maradhaari. **vr. maradhaaro.**
maradhaaro n. f. vr. di maradhaarin.
marag n. m. - Strozzamento, soffocamento. **vr. mereg.**
marag n. m. (-gyo, f. o -gyaal, m. o f.) - 1. Testimone. 2. Testimonianza; prova.
maragfur¹ n. m. vr. di maragfurid.
maragfur² v. it. 1 (-ray, -rtay) - 1. Testimoniare, rendere testimonianza. 2. **Ka m.**: testimoniare su qs. 3. **Ku m.**: testimoniare contro qn. 4. **U m.**: testimoniare a favore di qn.
maragfurid nv. f. di maragfur². **vr. maragfur¹.**
marag-kac¹ n. m. vr. di marag-kicid.
marag-kac² v. it. 1 (-cay, -cday; -kici) - 1. Testimoniare, rendere testimonianza. 2. **Ka m.**: testimoniare su qs. 3. **Ku m.**: testimoniare contro qn. 4. **U m.**: testimoniare a favore di qn.

Publicerad 1985 i Firenze / Florens:

6. Asina; (E) Female Donkey; (S) DAMEER/DHEDIG (S. c. m.: Damèr dedig, Damèr degid)
7. Asino, generico; (E) Donkey, Jackass; (S) DAMEER (S. g.: Damèr)
8. Asino stallone; (E) Stallion Donkey; (S) MON (S. c. m.: Mon)
9. Becco; (E) Billy Goat; (S) ORGI (S. c. m.: Örgi); SIP (S. c. m.: Sip)
10. Bovino castrato; (E) Castrated Cattle, Ox; (S) BAKAI (S. c.: Bakai)
11. Bovino, generico; (E) Cattle, generic; (S) LO (S. c. m.: Lo)
12. Cagna; (E) Bitch; (S) EIDA (S. g.: Eida)
13. Cammella adulta; (E) adult she Camel; (S) URUT (A. G.: Urut)
14. Cammella allattante; (E) Nursing she Camel; (S) HAL (S. g.: Hal)
15. Cammella di 1° parto; (E) Primiparous she Camel; (S) UGUB (A. G.: Ugùb)
16. Cammella infeconda; (E) Unfertile she Camel; (S) AMEER (A. G.: Aber); GOOL (S. g.: Gol)
17. Cammella prima della riproduzione; (E) Young she Camel; (S) QAALIN (S. g.: Kalin, Kalim)
18. Cammello adulto; (E) Adult male Camel; (S) HAWR (S. c. m.: Aur); GALEN (S. g.: Galen); GELLAP (A. G.: Gellap)
19. Cammello da sella; (E) Riding Camel; (S) RAKUB (S. c. s.: Rakùb, Rekùb)
20. Cammello di grande taglia; (E) Big sized Camel; (S) SHIFDAAR (A. G.: Šifdàr)
21. Cammello di razza della Somalia centro-meridionale; (E) Breed of Camels from Central-Southern Somalia; (S) XHOR (S. c. m.: Hör)
22. Cammello di razza della Somalia centro-settentrionale; (E) Breed of Camel from Central-Northern Somalia; (S) EIDIME (S. c. s.: Eidime)
23. Cammello da trasporto; (E) Pack Camel; (S) GADIT (A. G.: Gadit); CAYN (S. c. m.: Ain); RARROSI (A. G.: Raroš); RATIK (S. g.: Ratik); BAROS (S. c. m.: Baròs); SAFAAR (S. c.: Safar)
24. Cammello, generico; (E) Camel, generic; (S) GEEL (S. g.: Gel)
25. Cammello giovane; (E) Young Camel; (S) QURBAC (A. G.: Kurbà); NIRGA (A. G.: Nirga)
26. Cammello maschio, generico; (E) Male Camel, generic; (S) RATTI (S. g.: Ratti)

Published 1987 in Mogadishu:

Table	Tuse
Tabular	Tusayn
Tabulate	Tusegelin
Tangency	Taabasho
Tangency, point of	Barta taabashada
Tangent	Taanjant
Tanfect cure	Xood taabta
Tangent line	Xariiq taabta
Tangent plane	Sallax taabta
Tautology	Dhab-ood, run-ood
Term, constant (absolute)	Tibix madoorsoome
Term, algebraic	Tibix aljabreed
Term, exponential	Tibix jibbaarro
Term, general	Tibix guud
Terms, like (similar)	Tibxo isueg
Tetrahedron	Adke afar salxaale ah
Tetrahedron, regular	Adke afar salxaale qaabeen

Publicerad 1998 i Moskva:

Dantaada iyo madaxaaga toona lagama boodo.T eeg Ma-
daxaaga iyo manjahaaga...

Dan iyo madaxaaga toona lagama boodo.N

Dantaada maqaar ey baa loogu seexdaa.1

Dantaada maqaar eey baa loogu seexdaa.P

Dantaada masalle eyna waa loogu fadhiistaa.2

Maslaxadaada masalle ey baa loogu fariistaa.3

Muraadkaaga maqaar eyna waa loogu fadhiistaa.T

"Dantaada ogow" rag waa u waano, nacasna waa u cay.2

Dantiisa-mooge maro duug ah horteeduu dhammaadaa.T,9

Dantiis-mooge maro duug ah horteed ayuu dhammaa-
daa.2,43

Dantii-mooge maro duug ah horteed ayuu dhammaa-
daa.28,73

Dantii-mooge maro duug ah horteed buu dhammaadaa.P

Dantii nimaan aqoon maro duug ah horteed buu
dhammaadaa.U

Nimaan dantiisa aqoonin maro duug ah horteed buu
dhammaadaa.W

Darajo waa labo dalab oo layska dabo sido.35

Darandoorriyaaba naasnaasi.M,T,W

Dardaaran caweysin kallah arooryuu leeyahay.M,T eeg Ballan
habeen...

Dardaaran caweysin kallah arooryaad buu leeyahay.W

Publicerad 2003 i Calgary, Canada:

Sugaal	:	Magacan waxa isna loo baxshaa wiilka dhasha tiyoo reerku dabar-go' ku dhow-yahay. Ujeeddaduna waa kii la sugaayey ee la filaayey inuu reerka ka badbaadiyo dabar go' ah.
Qawdhan	:	Wiilka kolka wax la siinayo ama naaskaba lagu duwayo oo qudha ooya ayaa magacan loogu wanqalaa. Dulucduna waa tiyoo la tilmaamayo inuu wiilku yahay ku qawdhiidh badan.
Hanfi¹	:	Wiilka dhasha xilli aad u kulul, roob la'aanina jirto ama ka dhalashadiisa iyo kulmaan dhibaato reerka ku timid ayaa magacaas loo baxshaa. Dulucduna waxay tahay tiyoo lagu tilmaamayo inuu wiilku yahay mid raad kulul.
Cokiye	:	Waxa loo bixiyaa magacan wiilka dhasha iyada oo harraad ama baahi loo qabay dhalasho wiil. Dulucduna

Publicerad 2013 i Djibouti:

daabacis¹ -ta: (magac, dhedig, keli) dhar iyo wixii la mid ah, xaradh ama daabacaad kale u yeelis. *Daabacistii shalmadaha buufiskaan ku daalay oo aan ilaa xalay dul fadhiyey.*

daabacis² -ta: (magac, dhedig, keli) buug iyo wixii la mid ah, madbacad ku daabicis. *Daabacistii buugga ayaa lagu guda jiraa weli oo dibadda uma soo bixin.*

daabacitaan¹ -ka: (magac, lab, keli) dhar iyo wixii la mid ah, xaradh ku samayn.

daabacitaan² -ka: (magac, lab, keli) buug iyo wixii la mid ah, madbacad ku qoritaan. *Daabacitaanka qaamuusku bil iyo badh buu qaadan karaa qoris-tiisuna sannado.*

daabad -ka: (magac, lab, keli) maqal caano ku shubmid. *Nirigtu danbarkii bay daabad ka qaadday.*

daaban: (tilmaame) gudin, waran, mindi iyo wixii la mid ah oo daab ku jira. *Masaartu way daaban tahay.*

daabaq: (fal) calaamad lagu garto mari sida xoolo jooga sayladda. *Daabaq dibida aad iibsatay. Dh:* shaabbadee, sumadee, calaamadee.

daabbul: (fal) alaab badan si isdabajoog ah u qaad, sii rar, sii gee. **Dh:** daadguree, majabtee.

daabbulad -da: (magac, dhedig, keli) in dameer qaado oo jaad ah oo u dhiganta afartan marduuf.

daabbule -ha: (magac, lab, keli) inka raashinka jallaha ah uodka ka qaada ee meel lagu kaydiyo geeya. **Dh:** daadgureeye.

daabbulid -da: (magac, dhedig, keli) marka alaab badan halkii ay talallay looga raro meel kale. *Alaabtii taallay bakhaarkan shalay baa la daabbulay oo dukaankii la geeyey.*

daabbulis -ta: (magac, dhedig, keli) alaab meel taalla meel kale u rarid. *Daabbulista raashinka labadan gaadhi baa u xilsaaran. Dh:* daabbulid.

daabbulo -da: (magac, dhedig, keli) qiyaas xidhmoo-yinka loo qaado. *Daabbulo qaad ah ayuu sidaaye albaabka u fura. Dh:* xidhmo.

daabece -ha: (magac, lab, keli) qof wax daabaca ama daabacad ka shaqeeya. *Buuggu hadduu daabece wanaagsan waayo wuu isku dhex daadan. Dh:* dabcadeeye.

Publicerad 2022 i Rom:

baabuur *m.l (-rro, m.db)* Gaadiid dhuleed matoor leh oo dadka iyo xamuulkaba qaada; gaari.

baabuuraac *m.l* Lacag yar oo lagu bixiyo in gaadiid lagu raaco.

baac *m.l (-cyo, m.db)* 1. Cabbir dhererka u dhaxeeya labada gacmood marka la kala fidiyo. 2. Gacan la fidiyo iyo xabadka inta u dhexaysa.

baaci *f.g/mg2 (-iyay, -isay)* 1. (*f.g*) Wax baac ku cabbirid. 2. (*f.g*) Wadaan ceel ku jirta ayadoo gacmaha la geynayo madaxa ka kor dawlska jiidid. 3. (*f.mg*) U b.: gacan, ul iwm ayadoo cid lagu cabsi gelinayo u taagid. *m.f.db*, baacin.

baacso *f.g3 (-saday, -satay)* Wax cararaya ceysasho. *m.f.db*, baacsasho.

baacug *m.l (-gyo, m.db)* 1. Caloosha dhasha xoolaha aan weli abaabin. 2. Caano la adkeyey oo lagu daray wax dhanaan; farmaajo.

baad¹ *m.db* 1. Hanti qof ama dadkii laga adkaado baxsho. 2. Hadiyad la siiyo qof madax ah.

baad² *f.g1 (-day, -dday)* Qof laga adag yahay hanti khasab uga qaadid. Tus.: "ha oggolaanin in lagu baado". *m.f.db*, baadid.

baad *m.l* 1. Caws, caleen, xaab iwm oo ay xooluhu daaqaan; daaq. 2. (-dad, *m.l*) Mid ka mid ah labada garab ee haadda ama dayuurad; baal.

baadari *m.l (-iyaal, m.l/db) (dii)* Wadaad fidiya diinta masixiga. *ld baaderi.*

baadiyee *f.g2 (-yeeyay, -yaysay)* Dad ama xoolo baadi ka dhigid. Tus.: "Saaxiibkaa yuusan ku baadiyeynin". *m.f.db*, baadiyayn.

baadiyow *f.mg1 (-oobay, -owday; -oobi)* Baadi noqosho. *m.f.db*, baadiyoobid.

baaf *m.l (-faf, m.l)* Weel weyn oo bir ah una sameysan sida saxan oo dharka lagu dhaqo.

baafi *f.g2 (-iyay, -isay)* Baadi, dad badan weyddiin. *m.f.db*, baafin.

baah *f.mg1 (-hay, -hday)* War, cudur, daad iwm aad u faafid. *m.f.db*, baahid.

baahan *f.mg4 (-hnaa, -hneyd)* 1. Wax baahi hayso ahaansho (nafley). 2. U b.: wax wax u mucurtaysan ahaansho. *m.f.db*, baahnaan.

bahawadaag *m.db.kb* B. ah: dad iskaashi iyo wax wadaqabsi ka dhaxeeya.

baahi *m.db* 1. Dareen nafleyda ku dhaca marka ay muddo cunto moogaato; gaajo. 2. Xaalad cunto yari oo meel ka dhacda. 3. Dhibaato ay keento wax la'aantooda. Tus. "Biixi lacag buu baahi u qabaa".

baahi *f.g2 (-iyay, -isay)* U b.: war dad badan u sheegid. *m.f.db*, baahin.

baahitir¹ *m.db eeg baahitir²*

baahitir² *f.g1 (-ray, -rtay)* Cid baahi ka bi'in. *m.f.db*, baahitirid.

baahnow *f.mg3 (-naaday, -naatay)* U b.: qof baahan noqosho. Tus. "Ebedkiisa lacag ha u baahnaado, kolba anigu wax u diri maayo".

baaho *f.mg3 (-hday, -hatay)* 1. Baahi dareemid (nafley). 2. U b.: wax la'aantiis u

GACAN

Yaasiin C. Keenadiid (1976)

Gacan — 1. (-ka) *a)* Xubin dhuun la moodo oo madaxa maroodiga ka lallaadda: waa sankii iyo bushintii kore oo isku samaysmay, wuxuuna isku darsaday xoog iyo jiljileec; docda kore waa adayg qallafsan gudo-ujeeddaduna waa wax jilicsan; Maroodigu wuxuu karaa inuu geed weyn gacankiisa ku jebiyo, dhinaca kalena, wax yar, sida xabbad digir ah oo kale, uu ku qaado. *b)* Biyo jiidan oo ama bad ka dillaaca ama biyo kale, oo dhulka engegan dhex gala. *c)* (qalab, weel) meel soo baxsan oo gacanta lagu qahto. 2. (-ta) (oogada dadka) xubinta qarqarka ka bilaabata oo faraha ku dhammaata oo ay ka mid yihiin cududda, xusulka, dhudhunka, sacabka....

Saalax Xaashi Carab (2004)

gacan¹ -ka: (m) «qalab, weel, iwm.» meel ka soo baxsan oo gacanta lagu qabto; dheg.

gacan² -ka: (m) biyo jiidan ama bad ka dillaaca ama biyo kale oo dhulka engegan dhexgala.

gacan³ -ka: (m) xubin dhuun la moodo oo fuqqa kore ee maroodiga ka laallaadda: waa sankii iyo bushintii kore oo isku samaysan, wuxuuna isku darsaday xoog iyo jajabnaan; docda kore wuu ka qallafsan yahay halka ay gudihiisuna aad u jilicsan tahay.

gacan⁴ -ta: (m) «oogada dadka» xubinta qarqarka ka bilaabanta oo faraha fiqooda hore ku dhammaadta oo ay ka mid yihiin cududda, xusulka, sacabka iyo dhudhdhunka.

Kaalid Cali-Guul-Warsame (2008)

Gacan-ka: Gacanka maroodiga ee dheer oo afka kaga yaal wax kucuno.

Gacan-ka: Meel biyaha badu dhulka sii galaan ama ay tog kor u raacaan.

Gacan-ta: Gacanta qofka ee wax lagu qabsado oo lagu shaqaysto.

Gacan

Gacan-ka: Laagta ama farta webiga ama badda ka leexata ee dhulka gasha.

Gacan-ta: Deeq qofka wax bixiya.

Puglielli & Mansuur (2012)

gacan¹ *m.l* (-ammo/-nno, *m.dh*) Khoori.

gacan² *m.l* (-ammo/-nno, *m.dh*) (*xis.*) Xarriiq toosan ee ka timaada xuddunta kuna dhammaata bar ku taalla meeriska goobada ama fogaanta ka bilaabata xuddunta kubbad, kuna dhammaata bar ku taal dusha kubbadada.

gacan³ *m.dh* (-cmo, *m.l*) 1. Xubinta faraha leh ee dadka wax ku qabsado. 2. Xubin dheer, madaxa maroodiga ka laallaadda oo uu wax ku qabsado kana neefsado. 3. Dhegta weelasha iwm.

Aadan Xasan Aadan (2013)

gacan¹ -ka: (magac, lab, keli) bad yar oo dhulka soo dhexgashan.

gacan² -ka: (magac, lab, keli) addinka dheer ee maroodiga xagga hore ka laallaada oo ah tuunbo uu biyaha ku soo nuugo, geeda ku gurto kana neefsado oo xoog badan. *Maroodigu gacankiisa ayuu dhirta ku jejebiyaa.*

gacan³ -ta: (magac, dhedig, keli) labada addin ee sare ee uu dadku leeyahay mid ka mid ah. *Gacanta midig wax ku cun.*

Mansuur & Puglielli (2022)

gacan¹ *m.l* (-ammo/-nno, *m.db*) Khoori.

gacan² *m.l* (-ammo/-nno, *m.db*) (*xis.*) Xarriiq toosan ee ka timaada xuddunta kuna dhammaata bar ku taalla meeriska goobada ama fogaanta ka bilaabata xuddunta kubbad, kuna dhammaata bar ku taal dusha kubbad.

gacan³ *m.db* (-cmo, *m.l*) 1. Xubinta faraha leh ee dadka wax ku qabsado. 2. Xubin dheer, madaxa maroodiga ka laallaadda oo uu wax ku qabsado kana neefsado. 3. Dhegta weelasha iwm.

250.04 - Arbetsuppgifter inför lektionen

Du hittar [utdrag från olika ordböcker i detta dokument](#)

Fråga 1

Vad menas med lexikografi? Vad är det för skillnad mellan lexikografi och lexikologi?

Grupp 2

Lexikografi är studien och konsten att samla, ordna och beskriva i en ordbok. Lexikologi är däremot studien av ords betydelser och deras användning. Så lexikografi handlar mer om att skapa ordböcker, medan lexikologi handlar om att analysera språket.

Grupp 4

Lexikografi är forskningen om ordböcker och utarbetandet av ordböcker. Det är en verksamhet där man jobbar med lexikaliska enheter genom att observera, samla, analysera och beskriva dem i ordböcker. Lexikografi handlar också om teorin kring ordböcker (Svensén 2004: 3). Trots att det råder delade meningar kring relationen mellan lexikografi och lexikologi anser Svensén (2004: 3–4) att lexikologi handlar om ordförrådets struktur och betydelse, det vill säga semantik och morfologi. Man kan säga att lexikologi är grunden till det lexikografiska arbetet.

Grupp 3

Lexikografi är en gren som studerar ordböcker och tillvägagångssättet för deras framtagning.

Lexikografin studerar man olika typerna av ordböcker medan lexikologi är läran om det enskilda ordet, hur orden är uppbyggd.

Grupp 1

lexikografi är en forskningsgren som studerar ordböcker och principer för deras utarbetning. Lexikologi är en lingvistisk disciplin som studerar ord, bl.a. deras natur och funktioner, betydelse, samt regler för hur de bildas av mindre enheter (morfem).

Skillnaden är lexikografi är studie om en skilda ords bildning och dess struktur i ordförrådet, när lexikologi handlar om studie om ords funktion och betydelse.

Fråga 2

Det finns många olika typer av ordböcker. Du hittar [utdrag från olika ordböcker i detta dokument](#). Studera exemplen på sidorna 190--195 och försök så noggrant som möjligt säga

vilken typ av ordbok det är frågan om. Du hittar information om olika typer av ordböcker hos Stasiuk (2019: 43-45).

Grupp 2

Yaasiin C. Keenadiid (1976)

Det är en **allmän ordbok**, därför att förklarar för ord som används i språket.

Publicerad 1976 i Paris

lexikon, därför att det är en **tvåspråkig ordlista**

Publicerad 1977 i Moskva:

Tesaurus, därför att det handlar om krigsord termer, **tvåspråkig ordbok** och **fackordbok**

Publicerad 1985 i Rom:

Det är lexikon därför att det är en **tvåspråkig ordbok**.

Publicerad 1985 i Firenze / Florens:

det är Glossar (glossarium), därför att det är en **trespråkig fackordlista**

Publicerad 1987 in Mogadishu:

Der är en **tvåspråkig termordlista**, därför att ordlistor vanligtvis inga förklaringar till vad ord betyder.

Publicerad 1998 i Moskva:

Det är **Fraseologiska ordböcker**, därför att det innehåller **bevingade visdomsord**, vardagsbetraktelser, kloka ord, aforismer mm. **ordspråk/talesätt**

Publicerad 2003 i Calgary, Canada:-

det är en **namnordbok**

Publicerad 2013 i Djibouti:.

Det är en **allmän ordbok**, därför att den förklarar för ord som används i språket.

Publicerad 2022 i Rom.

Det är en **allmän ordbok**, därför att förklarar för ord som används i språket.

Yaasiin C. Keenadiid (1976)

Det är en allmän ordbok, därför att förklarar för ord som används i språket.

Saalax Xaashi Carab (2004).

Det är en allmän ordbok, därför att förklarar för ord som används i språket.

Puglielli & Mansuur (2012).

Det är en allmän ordbok, därför att förklarar för ord som används i språket.

Aadan Xasan Aadan (2013).

Det är en allmän ordbok, därför att förklarar för ord som används i språket.

Mansuur & Puglielli (2022).

Det är en allmän ordbok , därför att förklarar för ord som används i språket.

Aadan Xasan Aadan (2013).

Det är en allmän ordbok , därför att förklarar för ord som används i språket.

Mansuur & Puglielli (2022).

Det är en allmän ordbok , därför att förklarar för ord som används i språket.

Grupp 4

1976 Mogadishu *allmänspråklig ordbok*, *ortografisk*

1976 Paris *lexikon*, *tvåspråkig ordbok*, *ortografisk*

1977 Moskva *glossar*, *lexikon*, *fackordbok*, *tesaurus*

1985 Rom *lexikon* (*tvåspråkig*), *ortografisk ordbok*,

1985 Florens *fackordbok*, *glossar*, *trespråkig*, *tesaurus*

1987 Mogadishu *glossar*, *lexikon*, *tesaurus*, *fackordbok*

1998 Moskva *fraseologisk ordbok*

2003 Calgary *Uppslagsbok*

2013 Djibouti *allmänspråklig ordbok*, *ortografisk*

2012 Rom *allmänspråklig ordbok*, *ortografisk*

Grupp 3

•	Översättnings- orbok	Fack-/ Termordbok	Ortografiska	Enspråkig ordbok	Fraseologiska
Publicerad 1976 Mogadishu				Allmän	
Publicerad 1976 i Paris	Tvåspråkig allmän ordlista				
Publicerad 1977 i Moskva		Tvåspråkig militärordbok			
Publicerad 1985 i Rom	Tvåspråkig allmän ordbok				
Publicerad 1985 i Florens		Trespråkig fackordlista			
Publicerad 1987 i Mogadish	Tvåspråkig ordbok				

Publicerad 1998 i Moskva	Ordspråk/talesätt
Publicerad 2003 i Canada	Allmän
Publicerad 2012 i Djibuti	Allmän
Publicerad 2022 i Rom	Allmän
Yaasiin C. Keenadiid (1976)	Allmän
Saalax Xaashi Carab (2004)	Allmän
Kaalid Cali-Guul-Warsame (2008)	Allmän
Puglielli & Mansuur (2012)	Allmän
Aadan Xasan Aadan (2013)	Allmän
Mansuur & Puglielli (2022)	Allmän

Grupp 1

Enspråkiga Allmänspråkliga ordböcker: Ordbok Publicerad 2022 i Rom:

Tvåspråkiga ordböcker: Somaliska-engelska lexikon Publicerad 1976 i Paris:

Enspråkiga Allmänspråkliga ordböcker: (förklarningsordböcker) Publicerad 1976 i Mogadishu:

Fraseologiska ordböcker: bevingade ordböcker: Publicerad 1998 i Moskva:

Etymologiska ordböcker: förklarar ordens ursprung: Publicerad 2003 i Calgary, Canada:

Fackordböcker: kan vara tekniska och juridiska: Publicerad 1977 i Moskva:

Fråga 3

Hittar du några förkortningar eller tecken i ordböckerna? Vad tror du att de betyder? Det brukar alltid finnas en lista i varje ordbok över sådan förkortningar och tecken och deras betydelse, men många förkortningar är väldigt vanliga så att man ganska lätt kan gissa. **Gör en lista** över de tecken och förkortningar du hitta, vilken ordbok de förekommer i och vad du tror att de betyder.

Grupp 2

a Amar imperativo imperative

ac aan cayinnayn indefinito indefinite

baay. Baayoloji biologia biology

bot. Botani botanica botany

bul. Bulsho società society

c.af cilmig-afeed linguistica linguistics

Grupp 4

Vi tittade bara på Mansuur & Puglielli (2012)

m *magac*

l *lab*

dh *dheddig*

kh *khavar*

f *fal*

g *gudbe*

mg *ma gudbe*

1, 2, 3, 4 *tirada isrogrogga*

ld *la mid*

Grupp 3

• Mansur & Puglielli(1999)	bog.	Bogga
	dh.	Dheddig
	diir	Diiradeeye
	f.	Fal
	fa	Faahfaahiye
	h.	hab
	hor.	Horyaale
	iwm.	Iyo wixii lamid ah
	isr.	Isrogrog
	j.	Jawaab

	ly.	La yeele
	kf.	Koox-faleed
	om.	Oraah-magaceed
	of.	Oraah-faleed
	y.	Yeele
	tif	Tifaftire
Keenadid(1976)	Kd.	Ku wad

Grupp 1

Förkortning	Betydelse
<i>m.dh</i>	magac dheddig.
<i>m.l</i>	magac lab.
<i>l.d</i>	la mid ah
<i>xis</i>	xisaab
<i>fg</i>	fal gudbe
<i>fm</i>	fal ma gudbe
<i>fg1,2,3</i>	fal gudbe isrogrogga 1aada ama 2 aad ama 3.
<i>fals</i>	falsafad.
<i>tus</i>	tusaale

•

Fråga 4

4a. Vilka informationstyper kan/bör finnas i bra och innehållsrika ordböcker? Se Svensén (2004) § 1.4.6–1.4.6.6. Gör en lista.

4b. Vilka typer av information finns i de olika enspråkiga somaliska ordböckerna? Utgå från listan som du skapade i uppgift 4a och markera i listan vilka informationstyper man kan hitta i varje enspråkig ordbok.

Grupp 2

A.

Formell information

Syntagmatiska information

Semantisk information (eller ekvivalenter)

Encyklopedisk och pragmatiska information

Det diakroniska perspektivet.

B.

Ordboksartikel: Varje ord bör ha en separat artikel med information om dess betydelse, grammatik, och andra relevanta upplysningar.

Ordboksdefinition: En klar och tydlig förklaring av ordets betydelse, ofta med exempel på användning.

Ordboksbeskrivning: Informationen bör inkludera information om ordets **etymologi** (ursprung), uttal, och eventuella synonymer och motsatsord.

Ordboksgrammatik: Information om ordets grammatik, inklusive **böjningar, genus**, kasus, tempus, osv.

Ordbokssyntax: Hur ordet **används i fraser eller satser**, inklusive exempel på olika användningsfall.

Ordboksutvidgningar: Extra information som kan vara användbar för användare, såsom **stilistiska markeringar, register (formellt/informellt), och användning i olika sammanhang**.

Ordboksvarianter: Om det finns olika **regionala eller dialektala varianter** av ordet, bör dessa vara tydligt beskrivna..

Ex.

bisad m.dh (-do, m.l) Nafley yar oo dhogor jilicsan oo hebed ah oo dadka la dhaqanta: waxay ku nooshahay jiir, shimbiro, hilib kale, caano; dinnad; dummad; mukulaal, yaanyuuro; basho. Mansur & Annarita (2012: 89)

Grupp 4

4a)

Formella information: stavning, stavelseindelning, uttalet, morfologin, böjning och ordbildning.

Syntagmatiska information: ordklassstillhörighet, **kollakationer**

Semantiska information: ordförklaringar, **ekvivalenta** ord för tvåspråkiga ordböcker.

Språkprov i mening eller lyssna på **ljudinspelning**.

4b)

Keenadiid (1976), Djibouti (2013) och Mansuur & Pugliegli (2012) använder sig av ordförklaringar, ordklassstillhörighet, böjning (endast substantiv markeras av Keenadiid och Djibouti) och stavning.

Grupp 3

1. Formell information typ 2. stavningen, stavelseindelning, Uttalet/fonetisk beskrivning.
3. Morfologin eller böjning formen.
2. Syntagmatisk information, kombination med andra ord, både grammatiskt och lexikaliskt. Ordklassstillhörighet
3. Semantisk information betydelse och ordkombinationer,
4. Språkprov
5. Encyklopedisk och pragmatisk information 8 Verbal och visuell).
6. Diakroniska perspektiv ordens Etymologi.

Grupp 1

Syntagmatisk information: ordklass, konstruktionssätt (syntaktisk valens),

Semantisk information: ordförklaring, innehålls paradigmatiske information

(synonymer, antonymer, **hyponymer**, **hyperonymer**); i översättningsordböcker i stället ekvivalenter.

Språkprov (exempel).

Encyklopedisk och pragmatisk information: **illustrationer**, **markeringar**

(angående rörande ordförrådets stratifiering avseende bl.a. tid, plats, stil, ämne).

Fråga 5

Jämför artiklarna om *gacan* i de sex enspråkiga ordböcker som existerar för somaliskan. Du hittar [utdrag från olika ordböcker på sidorna 196-198 i detta dokument](#).

Vilka skillnader kan man observera?

Vilka fördelar och nackdelar finns med olika lösningar?

Grupp 2

Yaasiin C. Keenadiid (1976)

Gacan (ka)

Gacan (ta)

Saalax Xaashi Carab (2004)

Gacan1 (ka)

Gacan2 (ka)

Gacan3 (ka)

Gacan4 (ta)

Kaalid Cali-Guul-Warsame (2008)

Gacan-ka

Gacan-ka

Gacan-ta

Gacan-ka

Gacan-ta

Puglielli & Mansuur (2012)

gacan¹ m.l (-ammo/-nno, m.dh)

gacan² m.l (-ammo/-nno, m.dh) (xis.)

gacan³ m.dh (-cmo, m.l)

Aadan Xasan Aadan (2013)

Gacan1-ka (magac, leb, keli)

Gacan2-ka (magac, leb, keli)

Gacan3-ta (magac, dhedig, keli)

Puglielli & Mansuur (2022)

gacan¹ m.l (-ammo/-nno, m.dh)

gacan² m.l (-ammo/-nno, m.dh) (xis.)

gacan³ m.dh (-cmo, m.l)

Grupp 4

Yaasiin C. **Keenadiid** (1976) har gett väldigt och tydligt detaljerade förklaring, men han bara påpekat om ordet *gacan* är maskulin eller femenin. Han använde inte alls någon förkortning i ordet böjning.

Saalax Xaashi **Carab** (2004) har gjort en uppdatering Yaasiins ordbok, men han använde en förkortning av ordets ordklass.

Kaalid **Cali-Guul-Warsame** (2008) har gjort kort förklaring om ordet *gacan* jämför med Yaasiin och Saalax.

Puglielli & Mansuur (2012) har gjort kort förklaring och har visat hur ordet böjs i **singularform och pluralform**.

Aadan Xasan Aadan (2013) har förklarat ordet *gacan* bara tre betydelser medan ordet har mer än tre betydelser. Han böjer ordet till bestämd form singular och inte pluralform.

Grupp 3

1. • **Keenadiid (1976)**

Gacan-(ka) -xubin xayawan

Gacan-(ta) -xubin dad

Saalax X.Carab(2004)

Gacan-ka -qalab ama weel

Gacan-ka -biyo jiidan

Gacan-ka xubin xayawan

Gacan-ta xubin dad

Khalid Cali-Guul Warsame(2008)

Gacan-ka xubin xayawana

Gacan-ka biyo jiidan

Gacan-ta -xubin dad

Gacan-ka farta webiga ama badda ka baxda

Gacan-ta qof wax bixiya

Aadan Xasan Aadan(2013)

Gacan-ka -bad yar

Gacan-ka xubin xayawan

Gacan-ta -xubin dad(den återkom igen)

Puglielli & Mansur(2012)

Gacan – khoori,meesha badda

Gacan- (diameter)

Gacan – xubin dad, xubin marodi,weel

Mansur & Puglielli(2022)

Gacan- Khoori

Gacan- Xariiq toosan

Gacan- Xubinta faraha

Grupp 1

Enligt Keenadii (1976), Xaashi Carab (2004) och warsame beskrev de så här:

1. Gacan-ka

a) gacanka maroodiga

b) Gacanka biyaha.

C) Gacanka albaabka ama dhegta weelka.

2. a) Gacan-ta: xubinta jirka.

b) gacanta : caawin (att hjälpa) enligt Warsame (2008)

Pugliella & Mansuur (2012, 2022)

1. Gacanka :

a) gacanka biyaha (khoori).

b) gacanka xisaabta (xariiga isku xidha dhexroorka iyo wareega goobada) : dhegta weelka.

2. Gacanta: xubinta jirka

a)g. xubinta jirka

b) g. dhegta weelka

c)g. xubinta maroodiga

Aadan (2013)

1. gacanka :

a) g. biyaha

b) g. maroodiga.

2. g. xubinta jirka.

Fördelar : man lära sig olika betydelser om en hand.

Nackdelar: några författare förklarar handen en komplex sätt.

Fråga 6

Skriv själv om *gacan* så som du skulle vlija att det beskrivs i en modern somalisk ordbok. Dra nytta av de bästa delarna av artiklarna i de befintliga ordböckerna och göra egna ändringar och tillägg som ytterligare förbättrar beskrivningen.

Grupp 2

gacan-ta m.dh (-cmo, m.l) qeyb kamid wax la qeybsanayo.

Gacan-ta m.dh (-cmo, m.l) gacan hagbad/ayuuto

Grupp 4

gacan1 /gacán/ m.dh (-ta, -cmo, -aha) 1) Waa xubin jirka biniaadamka ka mid ah oo uu wax ku qabsado. Waxayna leedahay shan farood. (4) 2) ENDAST i IDOMEN: gacan ka helay, gacan siiyay, gacan ku leeyahay: Caawinaad/caawimaad, sida in gacan la siiyo qof u baahan caawimaad. 3) ^{MARMAR} Qeybta hore ee uu **maroodigu** wax ku qabsado, sida cuntada ama cabbitaanka. ^{INTA BADAN} → gacan2

gacan2 /gacán/m.l (-ka, -nno/-mmo, -ada) 1) Waa marin dhuuban oo biyuhu maraan. Id. moos 2) Waa biyo saddex jiho berri ka ah. 3) Qeyb ka mid ah raadiyha isgaarsiinta loo

isticmaalo, sida gacanka raadiyaha lagu hadlo. Tusaale.: waxaa ku wada xiriira ciidamada. 4)
Qeybta hore ee uu maroodigu wax ku qabsado, sida cuntada ama cabbitaanka. = gacan1 (2)

gaari-gacan -nno

bananer?

Grupp 3

I en modern somalisk ordbok skulle vi ta alla betydelser som Gacan har, eftersom vi ser dem som betydelsefulla och kan därmed inte exkluderas från ordboken. Men vi skulle förklara mer böjningarna på orden som till exempel "lab" och "dheddig" osv.

Grupp 1

Vi skulle beskriva:

1. Gacan-ka *m.l* (mmo/nno)

a) gacanka maroodiga

b) Gacanka biyaha.

C) Gacanka albaabka ama dhegta weelka.

2. Gacan-ta *m.dh* (mo)

a) Gacanta: xubinta jirka.

b) gacanta : caawin (hjälp).

Unit 5 – Terminology: What's a term?

Innehåll

ge teoretisk och praktisk kunskap i lexikologi: ordets semantiska struktur

ger en bred överblick över terminologiområdet och innehåller en blandning av teoretiska och praktiska moment, t.ex. begreppsanalys och översättningsorienterat terminologiarbete.

ger även grundkunskaper i terminologisk teori och i praktiskt terminologiarbete.

terminologilärans mål att beskriva, strukturera och överföra kunskap

vilka termer som bör användas i en viss sorts texter eller hur man hittar dem.

använda, och ibland även skapa, lämplig terminologi.

ge en terminologisk medvetenhet och lära sig att använda den terminologiska medvetenheten som ett verktyg i arbete med texter

Innehåll

1. Vad är en term? Vad skiljer termen från allmänspråkliga ord?
2. Varför är terminologi så viktig?
3. Ge exempel på följande typer av somaliska termer från språkvetenskapen:
 - a) 2 termer som är enkla ord
 - b) 2 termer som är sammansatta ord
 - c) 2 termer som är flerordsuttryck (multiword expressions)
4. Förklara vad som menas med "de tre världarna": den språkliga, den kognitiva och den verkliga världen.
5. Hur arbetar en terminolog? Vad menas med terminologiarbete?
6. Vad menas med begreppsanalys?
7. Vad bör alltid finnas med i en terms definition.
8. Vilka goda egenskaper bör en term ha?
9. Försök hitta så många termer som möjligt i den bifogade texten.
10. Ge en definition till minst 4 av termerna. Kanske finns (delar av) definitionen i texten?

Mål

- insikt om terminologins existens och plats i samhället
- kunskap om terminologilärans komponenter
- insikt i terminologiarbetets metoder och principer.

250.05 - Arbetsuppgifter

Fråga 1

Vad är en term? Vad skiljer termen från allmänspråkliga ord?

Grupp 3

En term är en benämning av ett allmänbegrepp som **tillhör ett fackområde**.

Allmänspråkliga ord tillhör inte ofta ett fackområde.

cutub – biologisk → nej, ett allmänt ord – juridisk → ja, det är en term

Grupp 2

En term är en benämning på ett **fackspecifikt begrepp inom begreppssystem**” enligt *Ordning och reda* (2018:61). Ett ord eller uttryck blir en term

När det är spritt inom ett visst fackområde och är **accepterat av fackexperter** samt är **klart avgränsad**

Grupp 1

1. Term är benämning av en allmänbegrepp

- *allmänbegrepp*, universal, egenskaps- eller relationsbestämning som åsyftar en viss klass av föremål eller företeelser.

Grupp 4

En term är ett ord eller uttryck som genom tradition eller överenskommelse används inom ett speciellt ämnesområde i en avgränsad betydelse. Den som skiljer en term från allmänspråkliga ord är vilka ord som används och vilka betydelse orden har. En term är ett fackspråkligt ord eller uttryck för ett begrepp.

används inom ett speciellt yrkes-/ämnesområde
har en klar definition
avgränsad mot andra termer
är accepterad av fackexperter

Fråga 2

Varför är terminologi så viktig?

Grupp 3

Det ger en viss trygghet inom en grupp, vilket gör att graden av samförstånd ökar. Man får en gemensam uppfattning om termernas betydelser, underlätta eventuell översättning, arbeta på ett effektivt sätt med samsyn kring arbetet.

Grupp 2

Terminologi är viktigt för att vi ska kunna använda gemensamma ord och begrepp när vi pratar om olika ämnen. De hjälper oss att undvika missförstånd och säkerställa att vi är på samma sida. Dessutom kan korrekt terminologi ge oss mer precision och tydlighet i vår kommunikation. Det är som att ha ett gemensamt språk som alla kan förstå.

Grupp 1

2. terminologi hjälper oss att till fullo förstå specifika ämnen.

Väldefinierad terminologi kan hjälpa människor i olika branscher att kommunicera mer effektivt.

Ett bra terminologiarbete minskar oklarheten och ökar tydligheten vilket gör det till en viktig kvalitetsfaktor.

Grupp 4

Det är viktigt för att terminologi underlättar den gemensamma uppfattningen om termens betydelse. Den behåller också termens definition inom specifika ämne och även underlättar översättning av andra språk. Många experter anser att terminologi är ett självklart i den interna kommunikationen. Den kan bygga en yrkesmässig trygghet, öka graden av samförstånd, spara tid osv.

Fråga 3

Ge exempel på följande typer av somaliska termer från **språkvetenskapen**:

- a) 2 termer som är enkla ord
- b) 2 termer som är sammansatta ord
- c) 2 termer som är flerordsuttryck (multiword expressions).

Grupp 3

1. a) 2 termer som är enkla ord

militär: duuliye, hogaamiye, horseede,

ingenjör/teknik: dhise, hindise (?), bare,

journalistik: weriye (?)

Är dessa ord verkligen termer? I så fall inom vilket ämnesområde?

1. b) 2 termer som är sammansatta ord

Dayaxgacmeed, cirbixiye, dabdhaliye, fayodhowre, cuf-jiid,

1. c) 2 termer som är flerordsuttryck (multiword expressions).

Halbeegga-cufka-atamka, Xoog-danab-wade-dambe

Grupp 2

3. a) 2 termer som är enkla ord

Yeele- subjekt

Fal-verb

- b) 2 termer som är sammansatta ord

Magacuyaal- pronomen

Qurubweereed- satspartikel

- c) 2 termer som är flerordsuttryck (multiword expressions)

språkvetenskap?

Wasaaradda Waxbarashada iyo tacliinta sare **vilket ämne?**

Jamhuuriyadda Dimuqraadiga Soomaaliya

hela världen.

egennamn! – det finns bara en enda referent i

Grupp 1

3. Ge exempel på följande typer av somaliska termer från språkvetenskapen:

- a) 2 termer som är enkla ord: *dhisme, qaab*
- b) 2 termer som är sammansatta ord: *hantiwadaag madaxbannaani*
- c) 2 termer som är flerordsuttryck (multiword expressions): *madaxweyne ku xigeenka koowaad, daryeelka deegaanka*

vilket ämnesområde??

Grupp 4

a) 2 termer som är enkla ord

qurub, magac, fal, ammin, tagto,

b) 2 termer som är sammansatta ord:

falkaab, magacuyaal,

oraah-faleed, oraah-magaceed, qurub-weereed. eller sammansatta ord

c) 2 termer som är flerordsuttryck (multiword expressions)

qeybaha hadalka,

Fråga 4

Förklara vad som menas med ”de tre världarna”: den språkliga, den kognitiva och den verkliga världen.

Grupp 3

”De tre världarna” eller tetraderna(en modell) är för att illustrera verkligheten, tanken och språken och dess relation.

Den språkliga världen termà här finns termer och dess definition som används när man kommunicerar.

Den kognitiva världen → där finns det begrepp, våra mentala föreställningar

Den verkliga världen → verkliga företeelser, referenterna

Grupp 2

Den språkliga världen är termerna

Den kognitiva världen eller tankevärlden är begreppen

Den verkliga världen är referenterna,

AJA

Den kognitiva världen: *speciellt fackman talar om begrepp och analyserar dem utan att alltid vara medvetna om vilken metabegrepp de använder.*

Verkliga världen: *man har valt ett objekt för begreppsbildning och begreppsanalys. Den fungerar som referent.*

Den språkliga värden: *När man definierar objekten, man ger den benämning när vi kommunicerar. vi förser den med term*

Grupp 4

Den kognitiva världen är den mentala föreställningen, det vill säga begrepp. Medan den språkliga världen är ord och uttryck för det kognitiva eller begreppet. Den verkliga världen refererar företeelse som kan påvisas eller uppfattas.

VERKLIGHET (referent) - TANKE (begrepp) – SPRÅK (term+definition)

adke, dareere, hoor

Fråga 5

Hur arbetar en terminolog? Vad menas med terminologiarbete?

Grupp 3

Att man på ett systematiskt sätt **samlar, analyserar, beskriver och presenterar** ett visst fackområdes begrepp och deras benämningar.

De forskar och använder sig av terminologisk analys som skiljer sig på vissa punkter från lexikografiska och lexikologiska analysmetoder.

Grupp 3

Att man på ett systematiskt sätt samlar, analyserar, beskriver och presenterar ett visst fackområdes begrepp och deras benämningar.

De forskar och använder sig av terminologisk analys som skiljer sig på vissa punkter från lexikografiska och lexikologiska analysmetoder.

Grupp 2

Terminologi kan definieras som **ett system av termer** eller en samling av specifika ord och uttryck. Till ex: när man talar om rymd terminologi, medicinsk terminologi eller vårdterminologi.

En terminolog arbetar med att studera och definiera termer inom ett specifikt ämnesområde.

Terminologiarbete innebär att **redogöra för den kunskap som finns inom ett ämne** genom att **inventera ämnets begrepp och termer** och **undersöka deras innehåll och begreppsrelationer**.

Till. Ex: Begreppet den svenska termen ska vara utgångspunkt när vi översätter en svensk term till ett annat språk.

Grupp 1

Terminolog arbetar genom att man på ett systematiskt sätt, samlar, analyserar, beskriver och presenterar ett viss fackområdes begrepp och deras benämningar.

Grupp 4

Terminologer arbetar så här:

- Det terminologiska fältet **avgränsas** och beskrivs.
- Underlags**material** samlas.
- **Begreppssystem** upprättas.
- Begrepps**definitioner** skrivs där man väljer bra termer.
- Och till slut presenteras terminologisk information (TNS 199: 15-19)

Terminologiarbete: Det är ett arbete som innebär att man på ett systematiskt sätt samlar, analyserar, beskriver och presenterar ett visst fackområdes begrepp och deras benämningar.

Fråga 6

Vad menas med begreppsanalys?

Grupp 1

Begreppsanalys går ut på att man **identifierar alla väsentliga kännetecken hos ett begrepp** och undersöker **vilka referenter detta begrepp kan knytas till**

Grupp 3

Begreppsanalys består av att man skapar sig en helhetsbild av området sedan indelar fackområdet i delområden och reder ut begreppen innehåll samt avgränsar begreppen från

deras närmaste begrepp, reder ut relationer mellan begreppen. Man skapar helhetsbild av ett fackområde och reder ut begreppen och strukturerar ett eller flera begreppssystem som områdets begrepp bildar. **snarare terminologiarbete**

Grupp 2

Begreppsanalys handlar om att undersöka och analysera olika begrepp för att förstå deras innebörd, användning och relationer till varandra.

Grupp 1

Begreppsanalys går ut på att man identifierar alla väsentliga kännetecken hos ett begrepp och undersöker vilka referenter detta begrepp kan knytas till.

Grupp 4

Begreppsanalys innebär att man först identifierar de viktiga egenskaper som ett begrepp har. Sedan utreder man vilka referenter detta begrepp kan kopplas till. Dessa två arbetsgångar är viktiga för begreppsanalyser.

1. Vilket är termens överordnade begrepp? Svar: X är **en typ av Y** // X är **en del av Y**.
2. Hur skiljer sig detta begrepp från andra sidordnade begrepp?

barrträd lövträd

stam rot gren

Fråga 7

Vad bör alltid finnas med i en terms definition.

Grupp 3

Definitionen bör innehålla **ett överordnat begrepp och ett särskiljande kännetecken**

Grupp 2

- Gemensamma egenskaper
- Begreppets kännetecken
- Avgränsa begreppet från andra begrepp

Grupp 1

Ett certifikat: överordnat begrepp (ett dokument)

Särskiljande kännetecken (andra frågor som skiljer sig från certifikat)

Grupp 4

Terms definition ska bara innehålla särskiljande kännetecken som inte är redundanta eller självklara.

Fråga 8

Vilka goda egenskaper bör en term ha?

Grupp 3

En term bör vara precis, entydig inom varje ämnesområde, vara accepterat av fackman, inte vara missvisande och passa in språksystemet.

Grupp 2

En term skall vara:

1- tydlighet

2- koncis

3- Precis

4- **konsistent**

5- användbar

6- **standardiserad**

Grupp 1

Term uttryck och referentobjekt.

Grupp 4

Den bör vara **precis**, **entydig** inom varje ämnesområde, det ska vara **accepterad av fackmän** och internationellt, det ska **passa in i språksystemet**, det ska **inte vara missvisande**, det ska vara språk **ekonomisk** och det ska vara **genomsynlig** dvs man ska **lätt förstå** vad den betyder.

Fråga 9

Försök hitta 20 tydliga **biologiska** termer på de bifogade två sidorna från boken [*Bayoloji, Fasalka 2aad ee Dugsiga Sare, 1984.*](#)

Grupp 3

Vilket ämne handlar det om?

Ska passa in i språksystemet

cagaariye,
ilays,
carbon2oxide,
carbonhydrate,
fotosynthesis,
istarj,
oxygen,
bayologi,
alji.
dhaqaalaha, ?
cilmiga dhirta,
sinji,
dir,
ubaxley,
taran,
saynisyahan, ?
fangi.

Grupp 2

1. Cagaariye -klorofil
2. Fotosantasis
3. Alji
4. Ubaxlay
5. Faylam
6. Taalofayta
7. Baraayofayta
8. Teridofayta
9. Isbermaatofayta
10. Midab-sidayaal
11. Unug
12. Bu'
13. Jinsi
14. Qaybsan ?
15. Dhirta
16. Ilayska
17. Berriga
18. Sinji
19. Baho
20. Tadawurka
21. Boqortooyada dhirta

22. Waynayso

Grupp 1

- 1-Jaantus ?
- 2- Cutub ?
- 3- Sooraha ?
- 4- Nudaha ?
- 5- Moqorka dubaalada ?
- 6-Guntin dareen ?
- 7- Baayoolaji
- 8-Cagaariye
- 9-Kaarboon
- 10-Ogsajiin
- 11-Sinji
- 12- Saynisyahan ???
- 13- Iniinle
- 14- Cilmi ???
- 15- Weyneyso
- 16- Meerto
- 17- Dhir
- 18- dugsi ?
- 19-Ubaxle
- 20- biyo.

Grupp 4

- 1. Dhirta
- 2. cagaar
- 3. walax ?
- 4. ilays
- 5. biyaha
- 6. footoosintasis
- 7. berri
- 8. ogsijiinta
- 9. qarni ?
- 10. baaris ?
- 11. dir
- 12. taran
- 13. Ubax
- 14. saynisyahan ?
- 15. qayb
- 16. cilmi ?
- 17. koox
- 18. xayawaan
- 19. boqortooyo ?
- 20. muddo ?
- 21. xeer ?

22. dabiici

Fråga 10

10. Ge en definition till 4 av termerna. Kanske finns (delar av) definitionen i texten?

Grupp 3

Vilket ämnesområde?

Ilays- waa **iftiin**(överordnad begrepp) *suurtogaliya in wax lagu arko indhaha*(särskiljande kännetecken)

Sinji- waa **nooc**(överordnad begrepp) *dhireed ku salaysan kala bahaynta dhirta*(särskiljande kännetecken).

Taran-waa koror badasho

Bayologi- waa barashada cilmiga noolaha

Grupp 2

1. Taalofayta (Alji iyo fangi)

These are mostly microscopic, unicellular and most primitive plants without differentiation of root, stem, leaf ect. Algae, fungi, bacteria and diatoms are included in this group.

2. Baraayofayta (Moska iyo lifarweertyada)

The plants belonging to this group are mostly land plants. Most of them prefer marshy and swampy areas. Plants like liverworts and mosses belong to this group.

3. Teridofayta (Feenka iyo geedaha u eg)

These are fern-like plants with distinct roots, stems, branches and leaves. They suck water along with minerals from the soil by its roots and transport it up to their leaves where food is prepared in the presence of chlorophyll with the help of sunlight and carbon dioxide from air.

4. Isbermaatofayta (Dhirta iniinlayda ah)

These are most modern plants with distinct roots, trite branches, leafs, flowers, fruit and seeds. They propagate through seeds. S phylum Gymnosperms and Angiosperms are included in this phylum.

Grupp 1

Vilket ämnesområde?

• Cilmi: aqoon habaysan oo waayo aragnimo iyo daalacasho lagu kasbaday.	Dhir: geedaha, kuwa yaryar iyo kuwa waaweyn.	Biyo: dareere aan lahayn midab, dhadhan iyo ur oo ka sameysan haydaroojiin iyo oksijiin oo lama huraan u ah nolosha.	Dugsi: meesha wax lagu barto.
Juqurafi	Qurac	Macaan	hoose
Saynin	Berde	Qaraar	dhexe
Xisaab	Galool		sare

Grupp 4

Vilket ämnesområde?

1. **Berri:** Dhulku wuxuu u qaybsamaa qayb biyo fadhiyaan iyo aan biyo fadhiyin oo nooluhu inta hawada neefsataa ay deggan yahay, ama waxaa loo soo gaabin karaa berri iyo biyo.
2. **Xeer:** Waa nidaam lagu heshiiyey oo qofkii ka horyimaada ciqaab la marsiiyo (Sharci, qodobbo).
3. **Cilmi:** Waa waxa walxaha lagu kala sooco, waa dariiqa la raaco marka la rabo in aqoon iyo garasho sugan wax lagu kala saaro, waa faham ku yimid baaris, garasho iyo tixraac mug weyn.
4. **Dir:** Marka la ablalblaynayo wax waloo dunidan ku sugan waxaa loo kala qaybiyaa baho, qaybo iyo qolooyin kala duwan, kuwaas oo loogu yeero dirar ama isir. Eraygan waa eray ka tarjumaya “isir”.

Unit 6 – Fraseologi / Multi-word units

phraseology,

collocations

free collocations:

(fixed ?) transparent collocations: go'aan gaadhaa, shir qabtaa

quasi-transparent

idioms – MWU

general idioms / idioms proper

proverbs

saying

binominals / trinominals

comparison

social formulas

Texter på somaliska om maahmaah, murti, sarbeeb, oraah...

250.06 - Arbetsuppgifter inför lektionen

Fråga 1

1. Vad är en kollokation?

motsatsen: idiom

kraftigt regn roob xooggan, roob mahiigaan ah, roob weyn

Grupp 4

Kollokationer kan definieras som typiska (vanliga) kombinationer av två eller flera ord som bildar en semantiskt transparent fras. Det är prefabricerade bitar av flera ord vars betydelse kan härledas från betydelsen av delarna men uttrycket blir mindre acceptabelt när ett av elementen ersätts med en synonym.

Grupp 1

Kollokationer är grupperingar eller sammansättningar av ord som ofta förekommer tillsammans.

Grupp 3

Kollokation är ett ordpar som uppträder tillsammans, alltså ordpar som folk föredrar att sätta ihop och som inte har att göra med hur språket är uppbyggd. Orden i ordparen har skilda betydelser, men bildar en gemensam betydelse när de uppträder tillsammans som är annorlunda än deras ursprungsbetydelser.

the habitual juxtaposition of a particular word with another word or words with a frequency greater than chance.

Kollokation är i lingvistik ett ordpar som har en benägenhet att uppträda tillsammans i ett språk. Man är inte tvingad av språkbruket att sätta ihop orden, men man gör det av vana.

Fråga 2

2. I många fall ingår verb och objekt i en kollokation: *fatta ett beslut* (*ta ett beslut*), men inte **göra ett beslut*.

Andra exempel är *hålla ett föredrag*, *teckna ett avtal*, *sluta fred*, *bedriva studier*, *tappa fattningen*, *hysa misstankar*, *brista i gråt*.

Ge tre exempel på sådana kollokationer i somaliskan med ett verb och ett objekt där bara ett specifikt verb brukar användas.

Lista också några synonyma verb som inte passar lika bra. Jämför också vilket verb som används i svenskan, engelskan och somaliskan.

Grupp 4

Wuu riday xukunka ‘ (*tuuray xukunka) Han **avkunnade domen**

xukunku wuu dhacay – domen föll

qaateen heshiiska (*sameeyeen heshiis)

kvasi-transparent kollokation:

gacan sii (*gacan bixi) ge ngn ett handtag (=hjälp)

Grupp 1

Verb +substantiv (=objekt) Kicinaya xiisad. *samaynaya xiisad **göra uppror?**

Verb +Substantiv (=objekt) Balaarinaya mashruuc . *weyneynaya mashruuc

de två verben är inte synonymer, utan har lite olika betydelse

Verb +Substantiv (=objekt) Leh macallin. *haysasho macallin

Inte någon vanlig ordkombination, därför troligen inte kollokation

Grupp 3

Tuur lacagta (*gan/*rid lacagta) ’skicka pengar’ kvasi-transparent

fur maskaxda (fur madaxa) kvasi-transparent

idiom?

Lugta fur / cagta fur (*soco) (gå snabbare, lägg på ett kol)
cagta wax ka day lägga benen på ryggen

Fråga 3

3. I många fall ingår substantiv och adjektiv i en kollokation: *ett kraftigt regn*, men inte **ett starkt regn*, **ett hårt regn*, *ett *stort regn*.

Ge tre exempel på sådana kollokationer i somaliskan med ett substantiv och ett adjektiv där bara ett specifikt adjektiv brukar användas.

Visa också några synonyma adjektiv som inte passar lika bra. Jämför gärna vilket adjektiv som används i svenskan, engelskan och somaliskan.

Grupp 4

Qorrax kulul(*qorrax karkar ah)

Dabeecad kulul (*dabeecad karkar ah)

Hal rima (*hal uur leh)

Hadal qabow (*hadal qarqar ah) kvasi-transparent kollokation

hadal deggan

Grupp 1

Adjektiv +substantiv (=objekt) Ubax udgoon *ubax macaan

Adjektiv +substantiv (=objekt) Howl adag *howl xoogsan

Adjektiv +substantiv (=objekt) Reer cusub *reer dhashay ’nygifta’

Grupp 3

Lammaane:

kollokation:

Maskax-shiil (*kashaqaysii maskaxda)

Maskaxda ayuu shiilay.

Maan-shiil

Af-miishaar (*Af wax-gooya)

Fråga 4

4. Vad menas med transparens?

Grupp 4

Det menas typiska kombinationer av ord där varje ord används i sin bokstavliga betydelse.

Grupp 3

Ordkombinationer där orden har sina bokstavliga betydelser.

Grupp 1

Transparens betyder kollokations fabrikerade fras.

Fråga 5

5. Ge exempel på tre somaliska kollokationer som är helt transparenta.

Grupp 4

Webi fatahay,

magac bixin

Awr cabaaday.

nin baa baxsaday polysemt verb

Xaqii baa yimid

qorraxda way dhacday

qorraxda way soo baxday

Grupp 1

Geed dheer	buur dheer	nin dheer	tog dheer
högt träd	högt berg	lång man	djup flod

Nin fadhiya idiom?

Albaab furan

Grupp 3

Qaran jabay

Gabal dhac

Sir culus

Fråga 6

6. Ge exempel på tre somaliska kollokationer som är kvasi-transparenta.

En del av kollokationen bygger på en metafor

Grupp 4

Biyo madow, idom?

biyo macaan, kvasi-transparent

biyo dhanaan.

Dheg u dhig

Maalin madow

Far baa ii taagan (*dood baan qabaa*)

Geed jinawa (*dhadhanka caleenta geedka ayaa laga wadaa*)

Dheg uma dhigin (*macnuhu waa ma dhegeysan*)

hadalkisu hadal iiga baxay (F ikir baa igu soo dhacay)

Grupp 1

Aragti dheer. kvasi-transparent

Aragti gaaban

Nin culus jfr. ett tungt namn

Grupp 3

Caano dhay ah, caano dhanaan, caano karuura, caano gadhoodha/garoora

Fråga 7

7. Vad är ett idiom?

Grupp 4

Ett idiom är fast fras vars betydelse inte framgår av de enskilda ordens betydelser.

Grupp 1

Ett idiom är en ordgrupp som inte kan beräknas utifrån kännedomen om vad vart och ett av dess ord betyder i andra sammanhang.

Grupp 3

Idiom är fraser som inte enbart förstås av de enskilda ordens betydelser.

Fråga 8

8. Vilka olika typer av idiom kan man urskilja? Försök hitta två somaliska idiom av varje typ.

svart-vitt foto

mer eller mindre

Grupp 4

Proverbs (Ordspråk):

Laba qaawani is ma qaado.

Far keliya fool ma dhaqdo.

hadal haan ma buuxsho.

Qooq ninkiisaa jaba.

Doqoni war moog.

Sayings (Talesätt):

War jiraa cakaaruu iman.

Sheegaa og.

Sabraa sed leh.

Hadal yar iyo howl badan

Hadal badan bar baa howl ah.

Frasal verb:

ka bul dheh

ka bood – hoppa över, låta bli, inte göra, strunta i

ka boodi doonaa – bli frisk

u bax – hjälpa till, ta emot en passning, ta ordet

la soco

Binomial/trinomial:

qir iyo qir

cad iyo caano

kac, kuf oo jab,

kir iyo kal,

kir iyo kut

shul iyo shal / shul ama shal

bari iyo galbeed

Similes:

Sidii bahalkii wax u cun

äta som en häst = äta mycket

Wuxuu u qayliyey **sidii** dameerkii,

skrika som en stucken gris (=slaktad)

Sida maydka u seexay.

sova som en stock

Wuxuu u ordaa **sida** faraska.

Waa bayl **cad sida** caanaha.

kan bayl bytas ut eller ingår det i jämförelsen?

person är blek som ett lakan.

Sociala formler: (innehåller inte så mycket information, väldigt stereotypa uttryck, väldigt vanliga uttryck)

Barasho wanaagsan!

Maxaad sheegtay?

Iska warran!

vanliga idiom:

beertuu galay

han blev galen, han blev hemlös, han fick stora problem.
Det har gått snett för honom.

ku soco

madaxaa na furan

way ku furan tahay

lugta fur

buufis buu qabaa

indhaguduudsi (tupplur)

idioms proper:

qayb libaax, qac ka sii, dhabanka fuji,

Grupp 1

Idiomaticitet

Tus:

- Hadal waa mergi
- Af wax cunay xishoo.

semantisk-syntaktisk stabilitet

Tus.

- wax hubso.
- Dantii yaqaan.

Lexikalisering

Tus:

-Af wax cunay xishoo.

-Nin waayo arag ah

Reproducerbarhet

Tus:

- Waad nuuray

- Innaba caadi ma aha.

Grupp 3

Nin kuu digay kuma dilin

Nin maqan amaantiis waa nin jooga ceebtiisa

Naftu orod bey kugu aamintaa

Niman shaqaysan shaah waa ka xaaraan

Binomial

Kal iyo laab

Madax iyo majo

Social formler

Way shidantahay

shidan – är polysemt

Iga gabbiso

Fråga 9

9. I svenskan och engelskan talar man ofta om partikelverb. Finns det någon motsvarighet till detta i somaliskan?

Kan du ge exempel på hur ett somaliskt verbs betydelse kan förändras av "småord" framför verbet?

socdaa 'går' soo socda 'nästa'

Grupp 4

	fur	sax
i	skilj mig	rätta mig
	öppna	rätta med
ku	på/med någon/t	föremål (t.ex. penna) eller facit
ka	öppna åt någon	rätta någon
la	öppna med	rätta med
u	öppna för/åt någon	rätta för/åt
	skilj dig/sig /	(isa sax)
is	lossna dig/sig /låsa upp	rätta dig / fixa dig

Grupp 1

Tus:

Ka jawaab su 'aasha.

U jawaab macalinka.

Ku celceli wuu qaban doonaaye.

Han tog upp gaffeln från golvet. – inte något idiom – bara en transparent kollokation

Han tog upp problemet på mötet. - börja prata om något – ett idiom, ett partikelverb

Vi HÄLSADE på mormor. – vi sa hej till mormor.

Vi hälsade PÅ mormor. – Vi besökte mormor, gick hem till mormor

Grupp 3

Ka cab

La cab

I sii

Ku hagaaji

U sheeg

Fråga 10

10. Undersök i en korpus vilka som är de 20 statistiskt vanligaste substantiven i kollokationer tillsammans med adjektivet *cad*.

Är några av dessa icke-transparenta kollokationer? Är några av dem idiom?

I HaBiT väljer man att söka på fras och skriver

. * cad

Sedan klickar man på Node forms i vänstermenyn.

Grupp 4

subs. adj. träffar

si cad 4 774

aqalka cad 775

iska cad 476

siyaasad cad 275

sida cad 247

maalin cad 231

qorshe cad 225

jawaab cad 224

war cad 222

wax cad 213

go'aan cad 206

waxa cad 204

dawga cad 199

bur cad 166

been cad 154

mid cad 151

guriga cad 142

tusaale cad 130

daliil cad 118

fariin cad 112

dharaar cad 111

wadada cad 105

hadh cad 104

talaabo cad 102

markhaati cad 98

dhar cad 91

tallaabo cad 77

Grupp 1

*** cad**

Sedan klickar man på Node forms i vänstermenyn.

1. Xog cad.

2. War cad.

3. Gar cad.
4. Dhac cad.
5. Xisaab Cad keen.
6. hadal cad.
7. Xeerka ku cad J.2.
8. maalin cad.
9. Hadh cad.
10. Kiis cad.
11. Been cad.
12. Dambi cad.
13. Wiilal cadcad.
14. waalli cad.
15. khiyaamo cad.

Grupp 3

si cad	4,537
ku cad	1,760
cad cad	705
ugu cad	615
aqalka cad	255
siyaasad cad	244
qorshe cad	200
maalin cad	191
jawaab cad	189
war cad	187

sida cad	185
go'aan cad	172
u cad	160
mid cad	149
been cad	136
tusaale cad	122
daliil cad	111
dharaar cad	95
markhaati cad	94
fariin cad	91
Si cad	90
talaabo cad	87
Aqalka cad	87
dhar cad	82
tallaabo cad	70
dawga cad	68

Unit 7 – Somali Monolingual Dictionaries

Somaliska enspråkiga ordböcker

Den här veckan ska vi undersöka mera i detalj hur de existerande somaliska ordböckerna är utformade.

Yaasiin C. Keenadiid. 1976. *Qaamuuska af-Soomaaliga*. Muqdisho: Wasaaradda Hiddaha iyo Tacliinta Sare & Akademiyaha Dhaqanka.

Lug (-ta) — 1. Xubnaha dadka iyo nafley kale oo badani ku sooto, middood; tan dadku waxay ka kooban tahay bowdo iyo kub iyo cag; xoolaha iyo nafleyda kale oo afarta addin ku socota, labada danbe keliya baa lagu magacaabaa

LUG (1)

«lugo», labada horena «jeenyo»,
2. Ciidanka lugta ku socda, (- iyo faras).

Lugayn (-ta) — Lugo ku socosho.

Lugad (-da) — Libaaxa badda jaad ka mid ah.

Lugduub (-ka) — 1. Si fardaha loo fuulo; iyadoo lugi fidsan tahay lugina laaban tahay baa faraska

lagu boodaa oo kolka dushiisa lala siman yahay, lugtii laabnayd inta shishay laga mariyo, guradiisa lagu ururaa, oo lagu toosaa. 2. Cayaaraha la tumo, si lugaha looga tabeeyo oo laysu rogrogo.

Lugduubid (-da) — 1. (fuullaan fardood) lugduub faras ku fuulid. 2. Cayaar lugduub ku dheehid.

Lugay (-ga) — Qof lug la'.

Luggelin (-ta) — (arrin) gelid; wax ka qabashadeed isku deyd, danna; faraggelin, dhexgelid.

Luggelis (-ka) — 1. (arrin) faraggelis, dhexgal. 2. Xoogsato aan joogto ahayn ee hadba kol xoojisa.

Luggo'id (-da) — Luggooyo ku dhicid.

Luggooyo (-da) — Wax qof waqti ka lumiya ama faa'ido seejiya ama mihiya ama si kale dhibaato u gaarsiiya.

Luggoyn (-ta) — Luggooyo badid; dhibid.

Lugtool (-ka) — Geed laan keliya ah.

Lugu — Lagu.

Lugyaro (-da) — Labada lugood oo midi yaraato cudur ama wax kale oo gaarey darteed.

Saalax Xaashi Carab. 2004. *Qaamuus Ereykoobe*. Jabbuuti: Machadka Affafka ee Xarunta Cilmibaadhista Jabbuuti.

- lug¹** -ta: (m) «erey ciidan» ciidanka dhulka.
lug² -ta: (m) laagaha ku soo darsama togagga, middood; far; iliil.
lug³ -ta: (m) xubnaha dadka iyo nafley kale oo badani ku socodto, middood; tan dadku waxay ka kooban tahay bawdo iyo kub iyo cag; xoolaha iyo nafleyda kale oo affarta addin ku socodta, labada danbe keliya baa lagu magacaabaa «lugo», labada horena wax lagu magacaabaa «jeenyo».
lugaddeg -ga: (m) oofashada sacca.
lugay (f): lugaha ku soco; lugee. ~**ayn** -ta: (m) lugo ku socod; lugays. ~**ays** -ka: (m) lugayn.
lugcad -da: (m) libaaxxa badda jaad ka mid ah.
lugduub¹ -ka: (m) ciyaaraha la tumo, sida lugaha loogu ciyaaro oo laysu rogrogo.
lugduub² -ka: (m) hab hababka fardaha loo fuulo ka mid ah; iyadoo lugi fidsan tahay lugina laaban tahay ayaa faraska lagu boodaa oo kolka dulshiisa lala siman yahay, lugtii laabnayd inta dhinacca kale la soo mariyo dulsha looga baxaa oo lagu toosaa.
lugduubid¹ -da: (m) si lugduub faras ku fuulid.
lugduubid² -da: (m) ciyaar, lugduub ku boodid.
lugey -ga: (m) qof lug la'; laangadhe.
luggelin -ta: (m) «arrin» wax ka qabashadeed isku deyid, gelid; faraggelin, dhexgelid.
luggelis -ka: (m) eeg luggelin¹.
luggo'id -da: (m) «ku ~» ku hungoobid.
luggooyo -da: (m) wax qof wakhti ka lumiya ama faa'iido seejiya ama mihiya ama si kale dhibaadto u gaadhsiiya; hagardaamo.
luggoy (f): luggooyo ku samay, bad; dhib. ~**oy** -ta: (m) luggooyo ku samayn, badid; dhibid; luggoys. ~**oys** -ka: (m) luggoyn.
lugki -da: (m) shinbirguri; diyaad; dooro; digaag.
luggowle -ha: (m) ciyaar lug keliya lagu ordo, lagu boodboodo, lagu tartamo; hangalle.
lugtool -ka: (m) geed laan keliya ah.
luguf -ka: (m) laffan soo haray oon waxba lilleyneyn.
luguug -ga: (mw) tirooyin aad u badan, lag iyo aalaaf.
luguun -ka: (m) geed yar oo dheecaan layiig ah leh oo carruurta uu ku dhaco xanuunka tuffuhu ama hanada lagu daweeyo.

lugyaro -da: (m) labada lugood oo middood tan kale ka gaaban tahay.

Khaalid Cali-Guul-Warsame. 2008. *Qaamuuska af Soomaaliga: Koobaha af Soomaaliga*. Nairobi & Dragør.

Lug-ta: Adinka dame ee xoolaha, ama labada lugood ee dadku ku socdo.

Lug-ta: Dadka aan wax saarayn ee lugaha ku socda, lugaynta.

Lug-ta: Meesha jeexa yar ah ee togga ka soo leexata ama ku soo dhacda.

Lugadeg-ga: Neef lo'ah ee orgoonaya.

Lugay-f: Wax ha fuulin lugta ku soco.

Lugayn-ta: Luga ku socosho qof wax gaadiida aan saarayn labalugood.

Lugcad-da: Nooc libaax badeeda ka mid ah oo midaba leh.

Lugduub-ka: Ku boodidda fardaha marki la fuuayo, ama baaskiilka.

Lugduubid-da: Fuulid, kor ugu bood.

Lugduubid-da: Nooc cayaar ah ee lugta loo duubo kii laga badiyey.

Lugey-ga: Qofka lugta la', laangare.

Luggelin-ta: Xaaja faraha lala galayn oo aan weli la dhamayn.

Luggelis-ka: Dhexgal, lugta arin lala galay si wax looga qabto.

Luggo'id-da: Meel la aadey oo lagu hungoobey, waxaad rabtey ka weydey.

Luggooyo/-ada: Wax qofku ku hadarmo, waqtiga ka lumiya.

Luggoy-f: Meel cidla ah u tilmaan.

Luggoyn-ta: Dhibid, meel aan wax jirin qof loo tilmaamay ee hadarmey.

Lugtoolo/-aha: Geed laan keliya u baxa, sida laamaloyga, laan dhuuban.

Luguf-ka: Wax haraa ah ee aan waxba tarayn luflufka ama cunta la isku daray.

Luguug-ga: Tirada hal malyan gaadha.

Luguun-ka: Geed ka mida geed quwaaxa oo dhacaan la shiiqsado leh.

Lugyaro/-ada: Cudur lugaha kala gaa-biya oo lafaha dadka ka gala.

Puglielli, Annarita & Cabdalla Cumar Mansuur (tif.). 2012. *Qaamuuska af-Soomaaliga*. Roma: RomaTrE-Press.

lug *m.dh* (-go, *m.l*) 1. Bilawga bowdada ilaa cagta ama qoobka. 2. Jeex weyn oo laag ku dara dhirna leh. 3. Socod aan gaadiid la fuushanayn.

lugabaxsasho *m.f.dh eeg* lugabaxso. *ld* lugabaxsi.

lugabaxsi *m.l ld* lugabaxsasho.

lugabaxso *f.mg3* (-saday, -satay) Socod curuqtirasho ah meel dhow ku tegid. *ld* majabaxso.

lugadduw *f.mg1* (-way, -wday) Isku l.: wax kala daadsan isu uruurin.

lugadduwid *m.f.dh eeg* lugadduw.

lugayn *m.f.dh eeg* lugee. *ld* lugays.

lugays *m.l ld* lugayn.

lugbax *f.mg1* (-xay, -xday; -bixi) Kala l.: wax iska reebid.

lugbixid *m.f.dh eeg* lugbax.

lugcad *m.dh.u* Libaax-badeedka jaad ka mid ah.

lugdambeedi *f.mg2* (-iyay, -isay) Cid lala socday wax yar ka harid.

lugdambeedin *m.f.dh eeg* lugdambeedi. *ld* lugdambeedis.

lugdambeedis *m.l ld* lugdambeedin.

- lugdheer** *m.dh* Garabqodo.
- lugduub¹** *m.l* 1. Fuulidda faras si deg deg ah loo fuulo. 2. Si habaysan oo lugaha loo rogroggo marka ciyaar la tumayo. *ld* lugduubid.
- lugduub²** *f.g1* (-bay, -btay) 1. Faras si degdeg ah u fuulid. 2. Ciyaar si habaysan lugaha u rogrogid.
- lugduubid** *m.f.dh eeg* lugduub². *ld* lugduub¹.
- lugee** *f.mg2* (-geeyay, -gaysay) Gaadiid la'aan meel socod ku aadid.
- lugey** *m.l* Qof lug la'.
- lugeyn** *m.f.dh eeg* lugee. *ld* lugeys.
- lugeys** *m.l* *ld* lugeyn.
- luggeli** *f.g2* (-iyay, -isay) 1. Arrin aan wax ka qabashadeeda daacad loo ahayn isku dirqiyid. 2. Arrin, hawl iwm carqaladayn.
- luggelin** *m.f.dh eeg* luggeli. *ld* luggelis.
- luggelis** *m.l* 1. L. ah: xoogsade aan si joogto ah u shaqayn ee hadba kol shaqeeya. 2. *ld* luggelin.
- luggo'** *f.mg1* (-'ay, -'day) Meel wax laga doonay ka waayid.
- luggo'id** *m.f.dh eeg* luggo'.
- luggoo** *f.g2* (-gooyay, -goysay) 1. Cid waqti ka lumin. 2. Si kas ah qof marin toosan uga habaabin. 3. Cid ballan been ah siin.
- luggoooyo** *m.dh* Hagardaamo iyo dibindaabyo cid loo geysto. *ld* luggoyn.
- luggoyn** *m.f.dh eeg* luggoo. *ld* luggoooyo.
- lughel** *f.mg1* (-elay, -eshay) La l.: cid socotay raacid.
- lughelid** *m.f.dh eeg* lughel. *ld* lughel.
- lugkaliley** *m.dh* L. ah: rarada aan masaydeedu ciyiga lahayn.
- lugkaliyaale** *m.l* (-layaal, *m.l/dh*) L. ah: geed dhud keliya ah oo aan laamo lahayn.
- luglahaan** *m.f.dh eeg* lugleh. *ld* luglahaansho.
- luglahaansho** *m.l/dh* *ld* luglahaan.
- lugleh** *f.mg4* (-lahaa, -lahayd) Ku l.: saamayn ku leh, la xiriira.
- lugqaad¹** *m.l* Kor u qaadidda lug kor loo qaado inta la maalayo rida.
- lugqaad²** *f.mg1* (-day, -dday) La l.: cid socod la billaabid.
- lugqaadid** *m.f.dh eeg* lugqaad².
- lugtool** *m.l* (*bot.*) Geed dheer oo toos u baxa oo aan laamo ka farcama lahayn.
- lugyaro** *m.dh* (*daaw.*) Cudur ku dhaca lugaha oo lugtii uu ku dhaco ay ka yaraato lugta kale ama ka gaabato.

Aadan Xasan Aadan (tif.). 2013. *Qaamuus Afsoomaali*. Jabuuti: Machadka Afafka ee Jabuuti & Naadiga Qalinleyda iyo Hal'abuurka Soomaaliyeed.

lug¹ -ta: (magac, dhedig, keli) addimada dadka iyo nafley kale oo badani ku socoto, middood. Waxa ay ka kooban tahay bawdo, kub iyo cag. Xoolaha iyo nafleyda kale oo afarta addin ku socota, labada danbe oo keliya ayuun baa lagu magacaabaa lugo, labada horena waxa lagu magacaabaa jeenyo. *Ha lululin lugtaan kabay, laxawgii ha soo celin, waan yara ladnaadee. Wa:* lugo.

lug² -ta: (magac, dhedig, keli) erey ciidanka loo adeegsado oo lagu tusmeeyo ciidanka dhulka.

lug³ -ta: (magac, dhedig, keli) laagaha ku soo darsama togagga, middood. **Dh:** far, luuq, laag.

lug⁴ -ta: (magac, dhedig, keli) eeg lugayn.

lugin: (fal) «kala ~» wax iska reebid.

lugin: (fal) socod curuqtirasho ah meel dhow ku tegid. **Dh:** majabaxso.

lugdambeedi: (fal) cid lala socday wax yar ka hadhid.

lugin: (fal) «la ~» cid socotay raacid.

lugqaad -ka: (magac, lab, keli) kor u qaadidda lug kor loo qaado inta la maalayo rida.

lugyaro -da: (magac, dhedig, keli) cudur ku dhaca lugaha oo lugtii uu ku dhaco ay ka yaraato lugta kale ama ka gaabato.

lugadeg -ga: (magac, lab, keli) astaamaha lagu garto in uu sac diyaar u yahay saarashada dibi; kolka uu oofanayo ayuu dibiga ama saca ag jooga fuulfuulaa.

lugajarid -da: (magac, dhedig, keli) qof dhibaato kaga dhacday lugaha ka goyn.

lugay: (fal) lugaha ku soco. **Dh:** lugee.

lugayn -ta: (magac, dhedig, keli) socoto aan gaadiid la fuuline lug lagu socdo. **Dh:** cagayn, lugays.

lugays -ka: (magac, lab, keli) eeg lugayn.

lugcad¹ -da: (magac, dhedig, keli) libaaxa badda jaad ka mid ah.

lugcad² -da: (magac, dhedig, keli) socotoda aan gaadiid saarnayn oo cagaynaysa.

lugduub¹ -ka: (magac, lab, keli) ciyaaraha la tumo, sida lugaha loogu ciyaaro oo la isu rogrogo.

lugduub² -ka: (magac, lab, keli) kaxaysashada qof aan socod u qorshaysnayn oo dhexda laga kaxaysto. **Dh:** daylqaaf.

lugduub³ -ka: (magac, lab, keli) si hababka fardaha loo fuulo ka mid ah. Iyada oo lugi fidsan tahay lugina laaban tahay ayaa faraska lagu boodaa oo kolka dushiisa lala siman yahay, lugtii laabnayd inta dhinaca kale la soo mariyo dusha looga baxaa oo lagu toosaa. *Lugduub ayuu faraska ku wadaa Timir.*

lugduubid¹ -da: (magac, dhedig, keli) si lugduub ah faras ku fuulid.

lugduubid² -da: (magac, dhedig, keli) ciyaar, lugduub ku boodid.

lugee: (fal) gaadiid ha raacine lugahaaga ku soco. **Dh:** lugay, lugey.

lugeeye -ha: (magac, lab, keli) qof meesha uu rabo aan gaadiid u raacine lugtiisa ku gaara.

lugey: (tilmaame) qof lug la'; laangadhe, jiis.

luggeli: (fal) arrin dhex gal oo xallinteeda ama murginteeda qayb ka noqo. *Luggeli arrinta cali iyo xaaskiisa ka dhaxaysa.* **Dh:** farageli, dhexgal, dhexdhexaadi.

luggelin -ta: (magac, dhedig, keli) arrin dhex galid oo xallinteeda ama murginteeda ka qaybqaadasho. **Dh:** faragelin, dhexgalid, dhexdhexaadin, luggelis.

luggelis -ka: (magac, lab, keli) eeg luggelin.

luggo': (fal) ku hongow wax aad dan u lahayd ood wax ka sugaysay; meel aad wax u doonatay ku hungoob.

luggo'id -da: (magac, dhedig, keli) «ku ~» ku hongoobid wax aad dan u lahayd oo aad wax ka sugaysay. **Dh:** hongoobid, hantaaqmid.

luggoo: (fal) qof kale, wax uu dan u lahaa oo uu sugayay weysii. **Dh:** hantaaq, luggoy.

luggooyo -da: (magac, dhedig, keli) hantaaqid iyo wakhtilumin cid wax sugaysay loo geysto. **Dh:** hagar daamo

luggoy: (fal) cid kale, luggooyo ku samee. **Dh:** dhib, hagar daamee.

luggoyn -ta: (magac, dhedig, keli) luggooyo cid ku samayn oo dhibaataayn. **Dh:** hantaaqid, dhibid, badid, luggoys.

luggoys -ka: (magac, lab, keli) eeg luggoyn.

lugjiid -ka: (magac, lab, keli) naxdin darteed la soconwaa.

lugtool -ka: (magac, lab, keli) geed laan keliya ah.

luguf -ka: (magac, lab, keli) lafan soo hadhay oo aan waxba lilleyneyn. **Dh:** lufluf.

luguug -ga: (magacwadareed) tirooyin aad u badan, lag iyo aalaaf.

luguun -ka: (magac, lab, keli) geed yar oo dheecaan layiig ah leh oo carruurta uu ku dhaco xanuunka tufuhu ama hanada lagu daweeyo.

lugyaro -da: (magac, dhedig, keli) xanuun carruurta ku dhaca oo u keena inuu yaraanta ku naafoobo oo labada lugood middood tan kale ka gaabato. **Dh:** sinyaro, dabayl.

Cabdalla Cumar Mansuur & Annarita Puglielli (tif.). 2022. *Qaamuus dugsiyeedka af Soomaaliga (iyo naxwaha af Soomaaliga oo kooban)*. Roma: Edizioni Efesto.

lug *m.db* (-go, *m.l*) 1. Bilawga bowdada ilaa cagta ama qoobka. 2. Jeex weyn oo laag ku

dara dhirna leh. 3. Socod aan gaadiid la fuushanayn.

lugabaxsi *m.l eeg* lugabaxso.

lugabaxso *f.mg3* (-saday, -satay) Socod curuqtirasho ah meel dhow ku tegid. *m.f.db*, lugabaxsasho. *ld* majabaxso.

lughax *f.mg1* (-xay, -xday; -bixi) Kala 1: wax iska reebid. *m.f.db*, lughaxid.

lugdambeedi *f.mg2* (-iyay, -isay) Cid lala socday wax yar ka harid. *m.f.db*, lugdambeedin.

lugée *f.mg2* (-geeyay, -gaysay) Gaadiid la'aan meel socod ku aadid. *m.f.db*, lugayn. *m.f.db*, lugayn.

lugéy *m.l* Qof lug la'.

luggeli *f.g2* (-iyay, -isay) 1. Arrin aan wax ka qabashadeeda daacad loo ahayn isku dirqiya. 2. Arrin, hawl iwm carqaladayn. *m.f.db*, luggelin.

luggelis *m.l* 1. L. ah: xoogsade aan si joogto ah u shaqayn ee hadba kol shaqeeya. 2. *ld* luggelin.

luggo' *f.mg1* (-'ay, -'day) Meel wax laga doonay ka waayid. *m.f.db*, luggo'id.

luggoo *f.g2* (-gooyay, -goysay) 1. Cid waqti ka lumin. 2. Si kas ah qof marin toosan uga habaabin. 3. Cid ballan been ah siin. *m.f.db*, luggoyn.

luggooyo *m.db* Hagardaamo iyo dibindaabyo cid loo geysto. *ld* luggoyn.

lughé *f.mg4* (-lahaa, -lahayd) Ku 1: saamayn ku leh, la xiriira. *m.f.db*, luglahaan.

lugtool *m.l* (*bot.*) Geed dheer oo toos u baxa oo aan laamo ka farcama lahayn.

lugyaro *m.db* (*daaw.*) Cudur ku dhaca lugaha oo lugtii uu ku dhaco ay ka yaraato lugta kale ama ka gaabato.

Arbetsuppgifter

Jämför samtliga sex ordböcker och svara på varje fråga med information från de olika ordböckerna genom att ange ordbokens utgivningsår, dvs. 1976, 2004, 2008, 2012, 2013, 2022.

1. Hur många uppslagsord finns det som börjar med *lug*-?

1976: 14 uppslagsord börjar med *lug*-

2004:

2008:

2012:

2013:

2022:

2. Hur många betydelser finns det av ordet *lug* i de olika ordböckerna?

3. Hur är betydelserna av *lug* organiserade, som olika uppslagsord eller som olika betydelser av samma uppslagsord?

4. Vilket sätt att organisera betydelserna av *lug* i ett eller flera uppslagsord är bäst? Varför?

5. Hur många sammansatta ord finns det i varje ordbok som innehåller rotmorfemet /lug/? Ge tre exempel på sådana ord.

6. Hur många avledda ord finns det i varje ordbok som innehåller rotmorfemet /lug/? Ge tre exempel på sådana ord.

7. Finns det information om ordens ordklass i ordböckerna? I vilka ordböcker? Ge exempel.

8. Finns det information om ordens uttal i ordböckerna? I vilka ordböcker? Ge exempel.

9. Finns det information om ordens grammatiska böjningsformer i ordböckerna? I vilka ordböcker? Ge exempel.

10. Finns det exempel på vanliga kollokationer i ordböckerna? I vilka ordböcker? Ge exempel.

11. Finns det exempelmeningar som visar hur orden kan användas? I vilka ordböcker? Ge exempel.

12. Finns det några idiom i ordböckerna? I vilka ordböcker? Ge exempel.

13. Anges några synonymer till uppslagsorden? I vilka ordböcker? Ge exempel.

14. Anges några antonymer till uppslagsorden? I vilka ordböcker? Ge exempel.
15. Finns någon etymologisk information i ordböckerna? I vilka ordböcker? Ge exempel.
16. Finns någon annan typ av information, t.ex. stilnivå, användningsområde? I vilka ordböcker? Ge exempel.
17. Sammanställ all information om det enkla ordet *lug* (inklusive kollokationer och idiom) och skriv själva en (eller flera) ordboksartikel(ar) där det finns så mycket viktig information som möjligt om ordet *lug*. Lägg gärna till mer information än vad som finns i de olika ordböckerna. Följ gärna layouten i den ordbok som ni anser vara bäst eller gör en helt egen layout om ni har idéer om hur den skulle kunna bli ännu bättre.

Unit 8 – Polysemous words – Ord med flera betydelser

Polysemy or homonymy?

How many lexemes / entries should we need in the dictionary?

il, gacan, bareeg

10. Undersök i en korpus vilka som är de 20 statistiskt vanligaste substantiven i kollokationer tillsammans med adjektivet *cad*.

Är några av dessa icke-transparenta kollokationer? Är några av dem idiom?

I HaBiT väljer man att söka på fras och skriver

. * cad

Sedan klickar man på Node forms i vänstermenyn.

Unit 9 – Collocations – Words and their best friends

Sök efter kollokationer i HaBiT med funktionerna

Search word → Frequency

Search word → Collocations

Arbetsuppgifter 9

9.1 Kollokationer med *dheer*

Om man tittar i en lista över de vanligast kollokationerna med substantiv så hittar man följande i fallande ordning: *muddo dheer, qoto dheer, waqti dheer, xeel dheer, cod dheer, khudbad dheer, magac dheer, intaa dheer, dadaal dheer, geed dheer, warbixin dheer, meel dheer, dood dheer, hadal dheer, halgan dheer, waddo dheer, aragti dheer, af dheer, taariikh dheer, waraysi dheer, safar dheer, qoraal dheer, aqoon dheer, socod dheer, jid dheer, god dheer...*

Hur många betydelser har ordet *dheer*? Sortera kollokationerna i olika betydelser och skriv en definition av varje betydelse som *dheer* kan ha.

9.2 Kollokationer med *cad*

Undersök i en korpus vilka som är de 20 statistiskt vanligaste substantiven i kollokationer tillsammans med adjektivet *cad*.

Är några av dessa icke-transparenta kollokationer? Är några av dem idiom?

I HaBiT väljer man att söka på fras och skriver

. * cad

Sedan klickar man på Node forms i vänstermenyn.

Synonymer

Do synonyms really exist?

Compare synonyms and their definitions in dictionaries!

Vilka somaliska ordböcker innehåller synonymer?

Hitta så många synonymer som möjligt till orden *qurxoon* och *ukun*. Finns det någon skillnad mellan orden? Vilka olika betydelser har de? Var används de? Vilka konnotationer/associationer väcker de? I vilka kollokationer förekommer de?